

»Novi list« izhaja vsak četrtek zjutraj. — Uredništvo in uprava sta v Gorici via Mameli 5; telefon št. 308. — Poduredništvo in podružnica uprave v Trstu via Valdirivo 19/III; telefon št. 39-08. — Uradne ure vsak delavnik od 9. do 12. ure.

Novi list

Naročnina za celo leto 15 L., za pol leta 8 L. Za inozemstvo 30 L. — Trgovski oglasi po 1.— L., smrtnice, poroke, poslane, oglasi denarnih zavodov itd. po 1.50 L. za 1 mm v stolpcu. — Mali oglasi po 50 stot. za besedo, najmanj 5 lir.

ŠTEV. 23.

V GORICI, ČETRTEK 29. AVGUSTA 1929.

LETO I.

Tedenski koledar.

30. avgusta, petek: Roza Limanska, devica; Feliks (Srečko), mučenec. — 31., sobota: Rajmund (Srečko), spoznavavec; Izabela, devica. — 1. septembra, nedelja: 15. pobinkošna. Angelska. Egidij (Ilij), opat; Verena. — 2., ponedeljek: Štefan; kralj; Maksima, mučenica. — 3., torek: Evfemija, Tekla, Erazma, Doroteja, device muč. — 4., sredo: Rozalija, devica; Roza Vit. — 5., četrtek: Lavrencij Just., škof; Viktorin, škof.

V torek dne 3. septembra je mlaj; vreme lepo.

Novice.

Pri načelniku vlade.

Zadnje tedne sprejema načelnik vlade Mussolini prefekte vseh pokrajin, da mu poročajo o položaju in razmerah v njihovih deželah in da slišijo navodila za nadaljnje delo. Dne 22. t. m. so bili pri načelniku vlade prefekti iz Trsta, Zadra, Pulja in Vidma. O sprejemu goriškega prefekta poročamo na drugem mestu.

Za domač izdelek.

Notranje ministrstvo je dognalo, da se ponekod bore malo zmenijo za to ali se kupujejo domači izdelki ali tuji. Zato je dalo prefektom navodila, naj skrbijo, da se tozadevni oklic zlasti pri krajevnih upravnih telesih tudi resnično izvede.

Goriški prefekt

se je vrnil iz Rima na svoje mesto. Bil je pri vladnem načelniku in mu je poročal o gospodarskih in političnih razmerah v naši pokrajini.

Zveza narodov.

V Ženevi so se že začele priprave za 10. zasedanje Zveze narodov. V odposlanstvu jugoslovanske države je tudi Slovenec dr. Andrej Gosar, bivši socialni minister.

»Zeppelinova« pot.

Polet nemškega zrakoplova »Zeppelin« okoli sveta bo kmalu zaključen. Iz Friedrichshafena v Nemčiji je letel do Tokia, glavnega mesta Japonske, od tam pa čez Tihi ocean v Združene države severne Amerike, kjer je pristal v Los Angelesu. Iz Tokia v San Francisco v Ameriki je zrakoplov potreboval 67 ur in 49 minut. Kmalu nato se je ustavil v Los Angelesu. V torek 27. avgusta pa se je dvignil k zadnjemu delu poti, namreč Los Angeles — Lakehurst, odkoder se je polet začel. Kakor poročajo najnovejši listi, se polet v redu nadaljuje. — Zanimivo je, da potniki med poletom čez ozemlje Združenih držav, kjer je v veljavi prepoved točenja in pitja alkoholnih pijač, ne smejo piti vina. Ameriški cariniki so jim pred odhodom vse zaloge zapečatili. Šele ko bodo prišli na odprto morje, si ga bodo smeli zopet privoščiti.

dom vse zaloge zapečatili. Šele ko bodo prišli na odprto morje, si ga bodo smeli zopet privoščiti.

Zborovanje manjšin.

Po italijanskih listih posnemamo, da se je 26. t. m. pričelo v Ženevi v Švici zborovanje zastopnikov narodnih manjšin, ki bo trajalo tri dni. Na kongresu so zbrani zastopniki 30 narodnih manjšin iz štirinajstih držav. Našo narodno manjšino zastopata dr. Besednjak in dr. Wilfan, ki kongresu načeljuje.

Moderni križarji.

Ko niso križarske vojne v srednjem veku mogle iztrgati svete dežele iz rok nevernikov, se je dvignilo na tisoče otrok po vsej srednji Evropi, da gredo v boj za krščanstvo. Nekaj podobnega, a ne v duhu oborožene borbenosti, marveč v duhu pomirljivosti med narodi, se godi danes. Znani francoski borec za mirovno gibanje Marc Sangnier je vrgel v svet misel, naj bi se mladina vseh narodov, zlasti pa gozdovniki, zbrali ob meji Francije in na dano znamenje začeli miren pohod proti Parizu. Tam naj bi se s svojo vero vrgli v boj za mir med narodi. Bog jim daj uspehov!

Povodenj na Bolgarskem.

Pretekli teden so bili na Bolgarskem hudi nalivi. Posebno je trpel okraj Radomir. Petdeset hiš je voda porušila, mnogo pa hudo poškodovala. Blizu sto ljudi je utonilo; povodenj je prišla prenašlo in ponoči, tako da se niso mogli rešiti. Utonilo je tudi nad tisoč glav živine, to je skoraj vsa živina okraja. Ceste so razdrte, zato je vsaka pomoč skrajno otežkočena. Vlada je poslala na pomoč čete, ki so rešile, kar se je rešiti dalo. Bolgarija ima res vsako leto kako hudo nesrečo.

Tudi v Stari Srbiji so bile hude poplave. Mesto Skoplje je bilo pod vodo.

Beg z dežele.

Pri nas navadno s skrbjo gledamo, kako kmečko prebivalstvo zapušča rodno grudo in se seli v mesta, v tovarne. V Ameriki jih pa ta pojav ne skrbi, čeprav je v zadnjih 20 letih padlo kmečko prebivalstvo od 32 na 27 milijonov. Glavni vzrok je v tem, da so začeli zemljo obdelovati večinom s stroji in so človeške roke za obdelovanje zemlje že skoraj nepotrebne. Vsi, ki so na deželi brezposelni, beže v mesta. Pa bodo tudi Američani kmalu videli, kam jih bo to pripeljalo.

Železniška nesreča.

Danes teden se je na turski železnici (proga, ki pelje od morja čez visoke Ture proti Pragi) pripetila huda nesreča. Jutranji brzovlak iz Trsta je med postajama Schwarzah in Loifarn trčil v osebni vlak. 5 potnikov je mrtvih, okoli sedemdeset pa ranjenih.

Ponarejen denar.

Policija v Livornu je zaprla dva človeka, ker sta na sumu, da sta ponarejala srebrne novce po dvajset in deset lir. Ti novci so bili tako spretno ponarejeni, da jih je prav težko spoznati. Samo barva je za spoznanje temnejša kot pri pravih. Policija je preiskala stanovanje zaprtih, a ni ničesar našla. Vendar je oba zaprta obdržala v zaporu, kajti mnoge okoliščine govorijo proti njima.

Igra narave.

V neki srbski vasi se je porodilo dete, ki je popolnoma zdravo in živahno, a je brez rok.

Z brivno britvijo.

Delavec Pij Vianzone iz Turina se je že precej časa kregal s svojo ženo Katarino. V nedeljo zvečer je prišel malce vinsko navdahnjen domov. Par ostrejših besed je zadostovalo, da je Pij poklical svojo jezikavo Katarino v spalnico. Ko sta bila izpred oči otrok, je mož potegnil ostro britev in z njo krepko potegnil po ženininih prsih. Močno ranjeno so odpeljali v bolnišnico, delavca pa v zapor.

Žene za mir.

24. avgusta so se zbrale v Pragi zastopnice ženstva vseh narodov na 6. mirovno zborovanje. Zborovanje je sklicala »Ženska zveza za mir in sodbodo«. Bog ve, če bodo ženske imele kaj več uspeha kot diplomatje.

Ubežnikovi napadi.

Te dni je »Giornale d'Italia« krepko napadel bivšega ministrskega predsednika Nittija, ki je bil v listu »Critica« iz Buenos Airesa napisal tri članke proti fašizmu. Med drugim trdi, da je gospodarska politika fašizma povzročila tako propast, da jo bo težko popraviti. Potem pravi, da je v državi 800.000 brezposelnih, v resnici jih je po državnih podatkih 202.393. Nato napada po vrsti finančno politiko vladavine in slika vladnega načelnika Mussolinija kot tirana, ki ga čuva 30 tisoč oseb.

Virginij Gayda, glavni urednik »Giornala«, ki odgovarja Nittiju, pravi ob sklepu, da je Nittiju vseeno, če ves narod pogine, da se le on maščuje za svoj politični polom.

Tržaški žeparji.

Da tržaško mesto vredno tekmuje z drugimi velikimi mesti, za to skrbijo tudi žeparji. — Preteklo soboto je pomorski kapitan Šime Kozulič dvignil v »Ameriško-italijanski banki« 10.000 lir. Pri blagajni se je drenjalo polno ljudi. Naenkrat začuti kapitan precej močen sunek. Pa je menil, da ga je kdo le v drenju po nesreči sunil. Čez nekaj hipov pa le seže v žep in opazi, da je listnica z bankovci zgnila. Tat je bil že seveda daleč. Policija je brž začela delati, da predrznega žeparja ujame.

NOVI list

1929 C134/1929

070 (450 36=163.6)

Socialna ustanova.

Občinski svet v Nottinghamu na Angleškem je nastavljal posebnega občinskega čevljarja. Ta ima nalogo hoditi v zimskem času po šolah in pregledovati ali imajo otroci neraztrgan obutek. Raztrgane čevlje mora pobrati in jih popraviti. Račun za revnejše poravnava občina.

V goriškem malem semenišču

se otvori s prihodnjim šolskim letom prvi razred liceja, ki odgovarja nekdanjemu šestemu gimnazijskemu razredu.

Železniške olajšave

so dovoljene udeležencem jesenske velesejske prireditve »Ljubljana v jeseni« od 31. avgusta do 9. septembra. Naša država je dovolila 30% popust. Za prevoz razstavnega blaga velja razen v Nemčiji 50% popust.

Kolera v Indiji.

V Indiji je reka Ind prestopila bregove. Velikanske pokrajine so preplavljene. Kadar je pa tam doli povodenj, izbruhne navadno tudi huda kolera. V 14 dneh je že poldrugtisoč ljudi umrlo.

Dober plen.

V najživahnejšem delu Pariza so v noči od sobote na nedeljo drzni tatovi vdrl v neko zlatarno in jo naravnost izpraznili: odnesli so dragocenosti v vrednosti poldruga milijona lir.

* * *

Zadnje dneve so neznani tatovi vdrl v zlatarno Guindani v Milanu. Nakradli so verižic, ur in prstanov v vrednosti 225.000 lir.

Na dva kosa.

V neki veliki žagi blizu Varšave se je pripetila strašna in obenem prav čudna nesreča. Velika žaga je zgrabila nekega 18-letnega delavca in ga živega na dvoje prežagala.

Literarni kredit.

V Parizu je neki založnik ustanovil posebne vrste banko. Dajal bo posojila mladim pisateljem, ki bi radi pisateljeli, a jih skrbi za vsakdanji kruh pri tem ovirajo. Najbrže bo moral kmalu svojo banko zapreti.

Svojevrsna reklama.

Neki Parižan je prišel na duhovito misel, kako z vzbujanjem pozornosti delati reklamo. Pričrtil je na letalo 300 kvadratnih metrov širok kos platna, ki je bil popisano z velikimi črkami. Ko se je letalo jelo dvigati od zemlje, se je platno začelo odmotavati in kmalu je plavala po zraku velika rjuha, vsa popisana z vabljivimi reklamnimi besedami, katere je v nedolgem času lahko prebral ves Pariz.

Konkordat v naši pokrajini.

Tržaški list »Piccolo« z dne 28. avgusta piše pod zgornjim naslovom dolg članek o latinščini in italijanščini v cerkvah.

Člankar izhaja od čl. 22. konkordata, ki pravi, da morajo župniki govoriti italijanski jezik. Prav! V drugi polovici članka pa prehaja na obravnavo o pridigah v slovenščini in nemščini. »Latinski obredi«, pravi, »ni potreba, da bi se spreminjali, toda obredi in listine v tujih jezikih morajo priti za

obredi in listinami v italijanščini: torej pred vsako pridigo, vsako molitvijo v nemščini ali slovenščini, mora biti pridiga ali molitev v italijanščini, in smejo biti zgolj prestava te.«

»Prestava pridig v tuje jezike se sme v Italiji trpeti le tam, kjer starejši ljudje ne razumejo še dovolj italijanščine. Zato se pa ne sme čakati za posplošenje italijanščine in latinščine v cerkvah Italije kakih 40 ali 50 let, dokler sedanji rod ne izmre; treba je to takoj uvesti in prestave v tuje jezike v italijanskih cerkvah smejo imeti le prehoden značaj.«

»Rimska cerkev mora pomagati pri pobratenju in duhovnem zlitju enega naroda.«

Ob koncu je še povedano, da je zlasti po Krasu in v obmejnih krajih dosti Italijanov krščansko katoliške rimske cerkve, ki hočejo pravico hoditi v cerkev in poslušati razlago evangelijev; Cerkev da jim pač tega ne more zabraniti.

Čudna smrt.

Trgovec z živino Srb Milković je spremljal v ponedeljek en vagon žitne vrste proti Vidmu. Sedel je na vratih tovornega voza. Lepa, mirna noč ga je uspavala, a za večno. Na neki postaji se je vlak sunkoma ustavil in nesrečnega trgovca je vrglo pod kolesa. Vsega zmečkanega so ga potegnili izpod vlaka.

Stara ljubezen.

Zenin Bucco, doma nekje v Furlaniji ima že 77 pomladi na hrbtu. Pa jih rad nosi kot se vidi. Oni dan je obljubil zakonsko zvestobo 56-letni Irmi Piazza. Cerkev je bila natlačena radovednežev, ko je duhovnik poročal »mladi« par.

Sreča v igri.

V slovitom morskem kopališču Deauvilleju (Dovilu) na Francoskem je angleški poslanec Walter Defreze priigral čez 2 milijona frankov. Igralnico bodo morali kar zapreti, ker so se blagajne izpraznile. V zastopanju svojih volivcev pa tisti gospod nemara nima tako srečnih rok.

Težka nesreča.

Brzi vlak, ki veže poljsko glavno mesto Varšavo s francosko prestolnico Parizom, je vozeč skozi Nemčijo v bližini Kelmorajna skočil s tira. Stroj in 6 vagonov se je prevrnilo. Izpod razbitih voz so potegnili 10 mrtvih in 13 težko ranjenih.

Malajske navade.

Moderni kazenski zakoniki ne poznajo tako naravnih kazni za zločince kot prebivalci Fidži otočja. Če koga obsodijo na smrt, mu zvežejo roke in noge, močan rabelj ga zgrabi za noge in ga vihti v kolobarju po zraku tako dolgo, dokler ne trešči obsojenec z glavo ob skalo in si razbije črepinjo.

Doktorska razprava.

Te dni so na univerzi v Chicagu proglasili za doktorico študentko Nellie Vedder. Za svojo doktorsko razpravo si je izbrala nalogo: »Kako se pomiva in čisti posoda«. Za to svoje izvirno delo se je trudila, pravijo, več ko pol leta.

Mesto Kamnik

praznuje letos 700-letnico ustanovitve. Slavje bo lepo in prijazno gorenjsko mesto slovesno obhajalo.

Naši vodovodi.**Tržaški vodovod.**

Trst dobiva potrebno vodo deloma iz Nabrežine (vodovod Aurisina), deloma iz Žavelj. Dosedanja razpoložljiva količina pa ne zadostuje za potrebe tržaškega mesta, posebno ne v poletnih mesecih, ko ostanejo višje ležeči deli mesta in zgornja nadstropja hiš brez vode ter pridejo v poštev že pet stari vodnjaki.

Že leta in leta, tudi pred vojno, se je proučevala in razmotrivala naprava novega vodovoda. Načrtov je bilo mnogo, in vsak načrt je imel svoje zagovornike in protivnike, dokler ni sedanji župan Pitacco celotno vprašanje odločno rešil ter zaukazal graditi novi vodovod, ki začenja pri izlivu Timava (Reka) pri Štivanu (Devin) in sledi deloma cesti v Nabrežino, potem pa krene na desno v velik rezervoar, desno od postajališča Bivio, kjer vodovod doseže najvišjo točko. Vodo od izliva do rezervoarja bodo dvigale sesalke, naprej pa bo tekla voda sama.

Delo zelo hitro napreduje in bo kmalu dovršeno. Pravijo celo, da bodo pili Tržičani že pred zimo vodo iz novega vodovoda.

Goriški vodovod.

Tudi Gorica je slabo preskrbljena z vodo. Sedanji vodovod iz Kronberga že davno ne zadostuje, posebno ne po lanski in letošnji suši. Pritisk vode je tako slab, da teče voda zelo neredno v višje ležeče dele mesta, kot so grad in Rafut.

Zdi se pa, da bo tudi Gorica kmalu imela dovolj vode, ker se tudi tu dela. Prvotni načrt, po katerem naj bi dobili Goričani vodo iz Hublja, bo najbrže opuščen, ker bi izvedba načrta požrla okoli 16 milijonov. Zato se skuša rešiti vprašanje vodovoda na ta način, da se vjame voda pri izlivu Mrzleka v Sočo (med Solkanom in Plavmi), da se jo potem s sesalkami dvigne v rezervoar visoko pod Sv. goro in potem napelje v mesto.

Sedaj se resno proučava izvedba tega načrta, ki bo skoraj gotovo odobren, ker stane izvedba mnogo manj in ker je voda prvovrstna, predvsem mnogo hladnejša kot sedanja kronberška.

Istrski vodovod.

Zgradba velikega istrskega vodovoda se bo pričela 21. aprila prihodnjega leta. Gradbeni stroški so preračunani na 160 milijonov lir. Vodovod bo daljal vodo 26 občinam. Na vsakega prebivalca bo prišlo 161 litrov vode, seveda da je v tej množini všteta tudi voda, ki se rabi v gospodarstvu. Vodovod bo dobival vodo iz studencev v Čičariji, ki so zelo hladni (stalno 12 stopinj) in voda zelo okusna. Veliki bazen, v katerem se bo voda zbiral, bo imel za 5 milijonov kubičnih metrov prostornine.

Kako je s politiko.

Židovska domovina in boji zanjo.

Iz Palestine prihajajo vesti, da so se v zadnjih dneh nasprotja med Arabci in Judi silno zaostri. V petek 23. t. m. so v Jeruzalemu izbruhnili nemiri, ki so se razvili v pravo pometno bitko med Arabci in Židi. Boji so se razširili tudi na ostalo Palestino. Arabske čete so napadle naselbine, ustanovljene od cionistov, posebno Tel Aviv. Mrtvih je menda 600. Angleški vrhovni komisar je razglasil v Jeruzalemu in okolici obsedno stanje. Po 6. uri zvečer se nihče ne sme prikazati na cesti; več ko štiri osebe se ne smejo zbrati zunaj hiš. Nad Jeruzalemom krožijo bojna letala in vlaki vozijo vanj vojaške čete.

Zakaj ti spori? Zakaj se svetovna javnost tako živo zanima za te narodne in verske boje v Palestini?

V času, ko so se po jeruzalemskih ulicah valile razljučene množice in so pokale puške in samokresi, se je v Curihu zaključilo svetovno zborovanje židovstva. In na tem zborovanju so židovski veljaki napravili sklepe, kako naj se razširi in utrdi židovska domovina v Palestini. Arabske narodne stranke v Palestini pa so sklepale, kako naj se židovsko naseljevanje v Palestino ustavi in židovski vpliv uniči. Boj gre torej prav na življenje ali smrt enega izmed obeh narodov v Palestini.

Narod brez domovine.

Če naj palestinsko vprašanje prav razumemo, moramo poseči nazaj v zgodovino. Židovski narod je bil stoletja razpršen po vsem svetu. V Palestino so navalila druga ljudstva, slednjič so jo zasedli Arabci. Židje so begali po svetu, včasih preganjani in izobčeni iz krščanske družbe; v osamelosti se je izkazala silna inteligenca in žilavost judovskega plemena. Polagoma so prodrli v trgovino, postali močni v bankarstvu; mnogi vladarji so bili židovskim finančnikom dolžniki. Ko je zavladalo načelo verske enakopravnosti, so se Židje brž povzpeli do ne navadne moči. Tako so na primer v bivši »katoliški« Avstriji imeli Judje v rokah najvplivnejše časopise, Židje so odločali v avstrijskem bankarstvu in so imeli glavno besedo na vseučiliščih, kjer je bil velik del profesorjev židovskega rodu. Znana je beseda cesarja Franca Jožefa I.: »Moje ministre imenuje Benedikt.« (Benedikt je bil žid, lastnik in ravnatelj velikega dnevnika »Neue Freie Presse«). In prav javno je prišla do izraza moč avstrijskega židovstva, ko je cesar imenoval žida Rotschilda, čigar ded je bil cunjar, za barona in člana avstrijske gosposke zbornice. Pa ne samo v Avstriji, tudi v Franciji, Nemčiji, na Angleškem in v Ameriki so se židje povzpeli do mogočnega vpliva. Protizidovsko (antisemitsko) gibanje, ki se je sprožilo okoli l. 1890., je bilo tako bedno in ozkosrčno, da napredovanja židov ni moglo zavreti.

Toda mogočni židovski narod je

brez domovine. Narod brez domovine pa je le tropa popotnikov, ni pravi narod, ki mora biti z žilami svojega bitja vkoreninjen v domačo grudo in deželo.

To so spoznali cionisti. Teodor Herzl, njih vodja, je po l. 1880. začel oznanjati, da židje niso samo pripadniki posebnega verstva, ampak da so udje samobitnega narodnega telesa. Treba je utrditi vezi med Judi raznih dežel, zato treba izgraditi posebno židovsko kulturo. Ognjišče vse židovske kulture in idealna domovina vsega židovskega naroda bodi Palestina, prastara zibelka izraelskega ljudstva. V Palestini naj se naseli jedro židovskega naroda. Židje drugih dežel bodo iz materinske dežele črpali židovsko kulturo in dobivali moči, da ostanejo zvesti židovstvu. V Palestini naj se osnuje samostojna židovska država. Po drugih deželah pa naj židje uživajo široko zaščito kot narodna in verska manjšina. To so načela in načrti cionizma. Oblikovali in potrdili so jih na prvem cionistovskem kongresu l. 1897.

Cionistično gibanje si je z velikimi težavami in žrtvami delalo pot. Cionisti so le majhna, a zelo borbena in delavna manjšina med židovstvom. Saj je med 15 milijoni Judov komaj 140.000 organiziranih cionistov. Vendar so cionisti želi uspehe. Nabrali so velikanske svote za naseljevanje židov v Palestino. Poglavitni uspeh pa jim je prinesla svetovna vojna. Cionisti so znali izvrstno izrabiti položaj, ki je nastal med svetovno vojno. Ponudili so angleški vladi pomoč židovskega finančnega sveta in židovskega časopisja, — če Anglija obljubi, da bo v Palestini obnovila židovsko domovino.

Palestinska država.

Anglija se je v tej stiski odločila, da izpolni sanje židovskih narodnjakov. Dne 2. novembra 1917. je angleški zunanji minister Balfour izdal deklaracijo (slovesno izjavo), v kateri je angleška vlada obljubila, da bo po končani vojni ostvarila v Palestini »narodni dom židovskega naroda«, pri tem pa bo varovala pravice drugih narodnih in verskih manjšin. Po Balfourjevi izjavi so se cionisti odločno postavili na stran Anglije in zaveznikov. Židovsko časopisje in vplivni finančni krogi nevtralnih držav so začeli odločno podpirati angleško politiko.

Po končani vojni pa se ta zadeva ni rešila povsem tako, kot so cionisti upali in želeli. Pri sklepanju mirovnih pogodb so zmagovalci določili, da se ustanovi palestinska država, ki naj jo po naročilu (mandatu) Zveze narodov upravlja ena izmed velesil. Za Palestino sta se zanimali Anglija pa tudi Francija. Italija, ki bi bila po zgodbini in veri imela največ pravic do Palestine, je tistihmal imela vezane roke, ker je bila zapletena v dolgotrajna pogajanja radi Reke in jadranskega vprašanja sploh. Tako je zamudila le-

po priliko: mandat za upravljanje Palestine je dobila Anglija. Dejansko v Palestini gospodari angleški višji komisar s svojimi uradniki.

Angleži so izpolnili Balfourjevo deklaracijo še v tem, da so z vso dobrohotnostjo podpirali naseljevanje židov v Palestini in njih gospodarski in kulturni podvig. Zveza narodov je vrhu tega določila, naj se ustanovi Židovski vrhovni svet, ki bo imel pravico, »sodelovati z angleško upravo pri reševanju gospodarskih, socialnih in drugih vprašanj, ustanavljati in voditi javne naprave, zavode in urade in razviti naravne vire dežele, v kolikor tega ne bo delala uprava sama.« Tako je v ustanovni listini palestinske države določeno, da imajo Judje v Palestini posebne politične pravice, ki jih grudorodni Arabci nimajo. In angleška uprava se je tega vestno držala in krepko podpirala Žide.

Domačini in prišleki.

Palestinska država je bila ustanovljena — zdaj je bilo treba še naseliti žide vanjo. Zakaj ob koncu vojne je bilo med 730.000 prebivalci Palestine 600.000 mohamedanskih Arabcev, 70.000 kristjanov in le kakih 50.000 židov. Svetovna zveza cionistov je začela po velikanskem načrtu naseljevati žide v Palestini. Zbrala je milijone dolarjev, nakupila zemljišča, zgradila poslopja, ustanovila nove naselbine, opremljene z modernimi poljedelskimi stroji, delavnicami, čitalnicami, šolami in sinagogami. Po letu 1920. do lani se je v Palestini naselilo okoli 110.000 židov. Mnogi pa niso uspeli in so odšli, tako da šteje židovska manjšina v Palestini 140.000 duš. Ta manjšina skupaj z Angleži vlada nad vso deželo. Arabci se seveda temu odločno upirajo. A tudi kristjanom, ki jih je sicer malo, a imajo močno stališče, ker se krščanski svet zelo zanima za »sveto deželo«, ni nič všeč, da židje uživajo posebno vladno podporo. Zato je dežela polna nemira in nezadovoljstva.

16. cionistični svetovni zbor.

Posebej pa so nasprotja narastla po 16. cionističnem svetovnem zborovanju, ki se je vršilo letos v avgustu v Curihu v Švici. Na zborovanje je prišlo nad 300 zastopnikov židovskih združenj iz 40 dežel. To zborovanje je za ves židovski svet silne važnosti. Na njem se je namreč izvolil Židovski vrhovni svet, ki ima na podlagi mirovnih pogodb pravico, da zastopa židovski narod pred Zvezo narodov in Anglijo, in sicer glede Palestine pa tudi glede židovskih manjšin v drugih državah. V tem židovskem parlamentu imajo polovico mest cionisti, polovico necionisti. Zborovanje je sprejelo sklep, s katerim pozivlja angleško vladu, naj krepkeje podpira Jude v Palestini, da bodo iz manjšine postali večina.

Krvavi spopadi in sledeče obsedno stanje v Jeruzalemu pričajo, da Arabci niso nikakor voljni, kar na lepem izročiti Palestine židom. Boj bo v Palestini šel naprej.

Ko pa gledamo prve velike uspehe židovstva, ki si je ravnokar izbralo

svoje mednarodno priznane predstavniki, moramo priznati, da so židje dosegli, da se je po vojni njih položaj s čvrsto energijo in vztrajnim delom v svetu izboljšal in utrdil.

Angleška trdovratnost v Haagu.

Pogajanja med Anglijo in štirimi zavezniškimi državami radi razdelitve vojne odškodnine so se v torek 27. avgusta v načelu zaključila. Bila so zelo dolgotrajna in mučna. Posebni poročevalec »Piccola«, A. Belletti, piše dne 25. t. m. iz Haaga:

»V splošni zmedbi in neredu je samo to jasno, da hoče angleški finančni minister Snowden imeti zahtevanih 48 milijonov zlatih mark (225 milijonov lir). On hoče cenar italijanskega kovca in v majhnem delu tudi francoski cenar. Ko je Snowden napravil račune, je presenečen ugotovil dve dejstvi: da hoče Anglija imeti še 48 milijonov zlatih mark in da znaša svota, ki jo je Italija dobila navrh kot odškodnino za vzhodne reparacije, 42 milijonov. Tako je Snowden zakričal: »Glejte, kdo je odnesel denar Angliji! Torej lovimo Italijo!«

Ker že okus ne dovoljuje, da bi brez vsakega odpora sprejeli take preveč priproste zaključke in tudi iz strahu, da bi tem zaključkom ne sledili drugi takega kalibra, so štirje zavezniki sedli za mizo z namenom, da poiščejo denar, ki ga zahteva Anglija, ne da bi pri tem ranili svote in nedotakljive pravice Italije. Toda Snowden tolče s pestmi po mizi in ne neha vpiti: »Hočem denar od Italije.« Njegovi možgani mislijo samo na to.

Medtem pa tečejo dnevi, ne da bi kdo vedel, kako in zakaj. Popoldne se je imela sestati finančna komisija, ki bi, kot so naznanjali, zadevo odločila. Vsa srca so se odprla upanju: slednjič se bo vendar odločilo! Toda Snowden je našel način, da je to sejo pognal v zrak. Zjutraj je izročil belgijskemu ministru Jasparu pismo, ki je pravi ultimatum (zadnja beseda). Zahteval je, ali bolje rečeno, ukazal, da naj mu zavezniki do 16. ure današnjega dne pismeno sporočijo, koliko so v teh dneh popustili. Snowden se bo seje finančne komisije, ki je bila napovedana za 18. uro, udeležil ali pa ne, kakor mu bo odgovor vseh. Snowden ravna, kot je videti, z zastopniki velevlasti, kakor bi bili njegovi služabniki.

Belletti zaključuje: »Tako ne more in ne sme iti dalje. Konferenca postaja tragična burka, v kateri se igrajo za bodočnost Evrope. Če štirje zavezniki ne izvirajo Snowdenu iz rok inicijativ, če mu še dopustijo ukazovati, bo Anglija slednjič vse spravila pod svoj jarem.«

Tudi drugo italijansko časopisje ostro napada trmoglave Angleže in jim očita, da radi svojega pohlepa spravljajo evropsko ravnotežje v veliko nevarnost. Istega mnenja je tudi vatikanski dnevnik »Osservatore Romano«. Anglija pa enoglasno znova in znova poudarja, da za nobeno ceno ne popusti.

Nekateri listi so namigavali, da hoče angleška delavska stranka, ki je

socialistične in demokratične smeri, nagajati fašistovski Italiji. Italijanski veleposlanik v Londonu pa je zadevo postavil v pravo luč, ko je objavil članek, v katerem ugotavlja, da si v Haagu ne stojita nasproti fašizem in socializem, marveč Italija in Anglija. To je jasno, saj stranka ni država.

V soboto so štirje zavezniki poslali Snowdenu nov predlog; v njem so mu ponujali znatne poviške in sicer vse štiri države približno sorazmerno. Italija je izjavila, da odstopi Angliji kredit, ki ga ima nasproti Češkoslovski za vojni material, in sicer v znesku 750 milijonov lir. Ponujani poviški znašajo 60 odstotkov svote, ki jo je zahteval Snowden; ponudili so mu 28 milijonov zlatih mark na leto. Snowden je predlog zopet odbil. Anglež zahteva, da mu zavezniki popolnoma ugodijo.

Sporazum dosežen.

Vse je kazalo, da se bo konferenca brezplodno razbila. Italijanski in fran-

coski zastopniki so že spoznali, da je skrajni čas, da se negotovost konča, pa naj bo odločitev taka ali taka. Zahtevali so torej od predsednika konference Jasparja, naj skliče odločilno sejo, v kateri se bodo pomenili, ali je sploh potrebno, da se konferenca še nadaljuje. Jaspar jim je ugodil. Istočasno je dospelo Snowdenovo pismo, v katerem prosi tudi Snowden, naj se stvar odloči. Snowden je tudi predlagal, naj se za drugi dan skliče plenarna seja konference.

Jaspar je sklical sejo v torek ob petih popoldne. Seja je trajala do četrta tri zjutraj. Okoli polnoči so prišli ven Nemci in rekli radovednim časnikarjem, da je led prebit. Kolikor se sedaj da ugotoviti so Angležem ugodili 75 odstotkov njihovih zahtev. Te dni se vršijo podrobna pogajanja za izvedbo Youngovega načrta. Važno pa je to, da se bo Youngov načrt izpeljal in da Evropa ni izpostavljena nejasni bodočnosti.

Kulturni vestnik.

Stoletnica slavnega Goričana.

16. julija 1829. se je rodil v Goričev Židovski ulici Graziadio Izaija Ascoli, eden najslavnejših italijanskih jezikoslovcev. Njegovo ime je šlo preko Evrope. Ascoli je bil profesor na akademiji v Milanu. V svoji učeni zbirki »Studi orientali« je zastopal mnenje, da imajo vsi jeziki svoj izvor v azijsko-semitskih narečjih. Od l. 1861. do 1877. je izdal »Archivio glottologico italiano«. Posebno pa si je ime povzdignil s knjigo »Fonologia comparata«. V njej se je obširno bavil s primerjajočim glasoslovjem. Druga Ascolijeva važnejša dela so »Lettere glottologiche« in »Saggi ladini«, kjer je preiskoval ladinska narečja v Karniji. Dosti del je prevedenih v nemščino.

Gorica se pripravlja, da dostojno proslavi zaslužnega rojaka.

O šolstvu v sovjetski Rusiji.

Pariški štirinajstdnevnik »Revue des deux mondes« (Obzornik dveh svetov) je v svoji številki od 1. avgusta 1929. objavil razpravo »La ruine morale au pays des soviets« (Nravni propad v sovjetskih deželah) s posebnim ozirom na šolstvo. Napisal jo je W. N. Kokovcev. Podatki so vzeti, kot trdi pisec, iz sovjetskih uradnih poročil in vzgojeslovnih listov (Revolucija in kultura, Na potih nove šole, Učitelj (sovjetski listi) in Ruska šola v inozemstvu, ki izhaja v Pragi).

Člankar izvaja: Opis pekla zapuščenih dečev je najtemnejše poglavje ruske mladine pod boljševiško vlado. Prav tako žalostno je stanje javnega pouka. Res da je na zunaj dosti boljše od prejšnjega, toda vsebina je strašna, ker gre za cel nov rod, za нравne in razumske moči Rusije, za bodočnost dežele.

Boljševizem hoče narediti iz šole mogočno orodje za propagando, hoče boljševizirati deco in mladino. Lenin je rekel: »Odkrito izjavljam, da je šola, ki se ne bavi s politiko, laž in

hinavstvo. Naša naloga je v šoli ista kot povsod, namreč, boj za uničenje buržoazije.« In A. Efremov, pisec nekakega političnega abecednika, je rekel: »Izkušen vzgojevalec bo meščanske pojme učencev stopnjema nadomestil z revolucionarnimi in bo v njihove duše mesto meščanskega rodoljubja vcepil ljubezen do delavskih misli.«

Največja sovražnika, ki sta bila sovjetski vladi pri uresničenju tega programa na poti, sta bila družina, čuvarka morale in starih običajev, ter prejšnji učiteljski zbor, ki je stal npravno in strokovno precej visoko. Vodilna misel vseh sovjetskih vzgojeslovnih učbenikov je »dopravi pravice in oblast staršev. Posebno se pa to vidi v izjavi A. Gohberga, enega najodličnejših sovjetskih pravnikov, ki je naredil načrte za sedanje družinsko pravo v Rusiji. Gohberg pravi, da mora mesto staršev vzeti država. Da se namere niso čisto posrečile, je vzrok v npravni trdnosti družinskih vezi in v pomanjkanju novih učnih moči.

Kakšne so bile šolske razmere pred oktobrskim prevratom l. 1917. Na velikanskem ozemlju je bivalo 140 milijonov prebivalcev. To število se je vsako leto pomnožilo za dva milijona. Prebivalstvo je bilo po veliki večini kmetstvo. Do l. 1864. je bilo šolstvo v zelo žalostnem stanju. Istega leta pa so okrajni zbori (zemstva) dobili nekoliko samostojnosti. Takoj so si postavili za najvažnejšo nalogo preureditev in izboljšanje šolstva. Ogledamo si razvoj. L. 1856. je bilo v Rusiji 8227 ljudskih šol, 1880. jih je bilo 22.770, 1915. pa že 116.234 s 8.039.867 učenci. Napredovale so tudi učne metode, načrti, zbirke učil itd. Vse to je bilo seveda premalo za velikansko državo. Zato je vlada hotela vpeljati splošno šolsko obveznost. L. 1906. je tedanji naučni minister Kauffmann predložil dumi zadevni načrt, ki bi se bil moral udeležiti najkasneje do l. 1922. Sprejeti so bili tudi potrebni krediti.

Sovjetska vlada je šolstvo hotela iz-

rabiti v svoje namene. Ljudski komisar za šolstvo Lunačarski je l. 1918. postavil pravilnik enotne delovne šole, v katerem je zapisano: da mora sovjetska šola postati, vsaj kar se tiče načel, prva med omikanimi sveta. Šola naj bo enotna, pouk splošen, obvezen in brezplačen. Šola je skupna za dečke in deklice. Verski pouk je izključen. Šola vodi odbor, sestavljen iz učiteljsva in učencev nad dvanajstimi leti. Samo splošno nadzorstvo je pridržano državi. Kazni so odpravljene, izpiti tudi. Šola mora nadomestovati družino.

Za izvršitev tega načrta so bila potrebna velikanska denarna sredstva. Sovjeti se tega niso ustrašili. V oktobru l. 1918. je naučni komisar zahteval za šolstvo 250 milijonov rublov predvojne veljave. Ta svota bi zadostovala za pol leta. Komisija za pouk je ta znesek brez besede dovolila. Kljub temu pa se lepi načrti Lunačarskega niso izvršili, ker je Lunačarski na X. sovjetskem kongresu l. 1922. sam priznal: »Našemu šolstvu manjka gmotna podlaga. Število šol je manjše kot pred vojno in nazadovanje se še ni ustavilo. Stanje učiteljsva je npravno in gmotno obupno.« Lunačarski je tudi povedal, da so dejanski izdatki za šolo znašali le 36 milijonov rublov, mesto 500 milijonov, ki so bili določeni v proračunu.

Nravni propad je bil prav tako velik kot gmotni. Otroci so z različnimi zlorovanji in sejami izgubili večji del časa, ki je bil namenjen za pouk. Prezgodnji natančni spolni pouk je uničil vlak čut za pravost. Pomanjkanje pravosti pa zelo pospešuje protisocialne nagone, tatinstvo itd.

Spričo teh usodnih posledic je sovjetska vlada l. 1923. izdelala nov načrt za šolstvo. Po tem načrtu je glavna naloga šole, ustvarjati dobre komuniste in specialiste za razne panoge sovjetskega gospodarstva. Pa tudi ta šola s svojimi novimi učnimi načini ni uspela. Število učencev na ljudskih šolah je l. 1927. znašalo 9.800.000. Mnogo je pa še analfabetov. L. 1926. je bilo še nad 57 milijonov ljudi, ki niso znali ne brati ne pisati.

Fr. Heller:

ODISEJ SE VRAČA.

Bilo je v aprilu leta 1911. Zgodnja pomlad je s plohami, skrivanjem in zopetnim pokazanjem solnca, viharji in bedastimi aprilskimi oblaki že pred enim tednom slevila vhod v otoško kraljestvo. Vetrovi so v brezkončnih, pojočih tolpah šli preko dežele; prišli so od juga. Jasno je bilo, da so došli od daleč in da so delali dolge dnevyne pohode, kajti bili so zelo topli. Celo mastni tvorniški dim se je ob njihovih alarmnih znamenjih v veselejšem taktu dvigal kot sicer. Mestne ceste so se rjavosvetlo in čisto umite

Odisej je znan grški junak, ki je s svojo zavestjo odločilno vplival na zaključek desetletne trojanske vojne. Od porušenih Troje se je napotil domov, a je deset let blodil po morju, preden je došel do svojega rodnega otoka Itaka (današnji Krf). — Op. prev.

Tako piše člankar. Mogoče je prečrno narisal šolske razmere, kar je umljivo, ker je izseljenec, vendar bo slika v glavnem točna. Najvažnejšega pa ni poudaril, namreč pomanjkanja verskega pouka, ki šele prav vzporeja posamezne vednosti med seboj in da je šoli šele pravi vzgojeslovni pomen. Šola brez Boga ne more imeti bodočnosti.

Bodočnost Evrope.

Bivši avstrijski kancler (ministrski predsednik) dr. Ignac Seipel je dal du najskrajšim listom par zanimivih izjav o bodočnosti Evrope. V sledečih vrstah posnemljemo par najznačilnejših točk:

Seipel pravi: »Dvomi o prihodnosti Evrope niso nič novega. Že davno pred vojno se je predvidevala amerikanizacija Evrope, rumena nevarnost ali splošen upor črncev proti evropskim kolonialnim velesilam. To nedvomno črnogledstvo o evropski prihodnosti je prav gotovo znamenje šibkosti starega kontinenta. Najde pa oporo in razlago v celi vrsti dogodkov. Evropa je v primeri z ostalim svetom majhna. Ima tudi malo prirodnih bogastev, ki bi pospeševale gospodarski razvoj; istočasno pa ima tako številno prebivalstvo, da se ne more prehraniti z domačim pridelkom. Vrh vsega tega pa

Evropa ni složna ko gre za težka vprašanja. Ne morejo se še zbrisati posledice velike vojne; zagrenjenost in nalaganje odgovornosti ter bremena vojnih dolgov le na ena ramena so velike ovire, da bi se porodila zavest evropske skupnosti.

Toda kakor je brezmiselnost vse črno gledati, tako je tudi napačno vdajati se varljivim nadam. Napačno bi bilo trditi, da se bo nevarnost sama po sebi razblinila in da nas čaka sijajna bodočnost brez našega sodelovanja. Nič pa ne prinese hujše škode evropski skupnosti kot prepričanje, da je treba za varstvo miru svoje sosede pritiskati, v strahu, da ne bi postali nevarni.

Cankarjev »Hlapec Jernej« pri Rusih.

Sovjetska državna založba v Moskvi je l. 1927. izdala ruski prevod Cankarjeve povesti »Hlapec Jernej in njegova pravica«. Prevod je oskrbel L. A. Šeremetjev, predgovor pa je napisal Lelj. Pisec predgovora obravnava Cankarjevo življenje od prvih početkov do smrti. Podatki niso vsi točni; nekateri so celo pretirani. To pa ni nič čudnega, kajti Rusi nimajo na razpolago nikakih virov. — »Hlapec Jernej« je sedaj prestavljen v češčino, ruščino, italijanščino (dvakrat), francosščino, nemščino in romunščino.

Okno v svet.

Spori se širijo.

Že delj časa je med Buharinom in oficijelnim boljševiškim vodstvom vladalo ostro nasprotje. Pretekli teden se je izvršilni odbor kominterne (vodstvo komunistične stranke) odločil in je Buharina izključil iz stranke ter mu vzel vse službe. Buharina dolže, da je hotel uvesti kapitalizem v boljševiški gospodarski red.

Poljske težave.

V poljski notranji politiki se na jesen pripravljajo veliki preobrat. Splošno se govori, da bo maršal Pilsudski zapustil politično življenje. Baje ga k temu koraku sili slabo zdravje.

Drugi so pa mnjenja, da ne bo šel le Pilsudski, marveč celo ministrstvo Svitalskega. Pojavljajo se namreč močne struje, ki niso zadovoljne s protiparlamentarnim delom vlade, v kateri sede večinoma polkovniki in generali. Ob nastopu Svitalskega, sedanjega poljskega ministrskega predsednika, je Pilsudskijeva stranka govorila, da se začne zdravo politično življenje v državi. Mesto tega pa je zavladovalo splošno razočaranje in tudi gospodarske krize. Toda ni dvoma, da se bo Poljska, ki je do zdaj pokazala toliko življenjske moči, tudi iz teh težav dobro rešila.

bliščale in podeželne ceste so tako lepo vabile k potovanju kot samo v zgodnji pomladi.

24. aprila zvečer sta gospod Filip Collin in njegov zvesti tovariš Laver-tisse pripotovala v Sussex čez eno starih rimskih cest. Za seboj sta imela dolgo dnevno pot. Za cilj sta si bila postavila majhno mestce ob Rokavskem prelivu, čigar zvonik se je pravkar pomolil kot pot kažoči prst preko peščene ravnine. Hodila sta molče. To je bil tisti molk, ki je za stare prijatelje prav tako poln vsebine kakor katerikoli pogovor. Skupaj sta prekorakala vso južno Anglijo. Na pot ju je deloma gnalo potovalno veselje zgodnje pomladi, deloma pa upravičena želja, da bi se zmešala sled detektivu Kenyonu in njegovim strokovnim posmehom.

»Veste kaj, Laver-tisse,« je rekel Filip Collin nenadoma, »med potjo sem se nečesa domislil, kar sem nekje

bral; namreč, da so Pariz, London in osrednja Afrika edini kraji, kjer človek lahko dobro živi. Zdi se mi, da je to zapisal neki čudaški lord v neki knjigi. Rad bi vedel, ali so tudi drugi tega mnjenja.«

»Ne vem, profesor, ker nisem bil nikoli v osrednji Afriki. Kar zadeva mojo osebo, se mi zdi, da lahko povsod povprečno enako dobro živim.«

»Tudi meni se po navadi zdi tako. Toda včasih, n. pr. sedaj na pomlad, obrnem stavek in rečem, da človek povsod živi enako slabo.«

»Počakajte, dokler ne bova v kaki stari krčmi tam gori v mestu poverjala; potem boste stavek še enkrat obrnili. Šest ur je že, odkar nimava grizljaja v ustih.«

Pozen mrak tistega večera je videl, kako sta Filip Collin in gospod Laver-tisse s prižganimi pipami postopala po majhnem mestu ob Rokavskem prelivu. Mesto je bilo še skoro neobizano

Nova politična sila?

Praška »Narodna politika« je pri- nesla dolg uvodnik o zblizanju Poljske in Češkoslovaške. V Varšavi so baje zelo pripravljeni skleniti tesne kulturne, politične, gospodarske in vojaške stike s sosedno slovansko dr-

žavo. S tako zvezo bi se politični ugled Male antante (trozveze med Češko, Romunijo in Jugoslavijo) moč- no dvignil. Beneš, češkoslovaški zuna- nji minister, dela močno na to, da bi se tudi Bukarešt in Belgrad približala Varšavi.

Kaj nam z dežele pišejo?

Iz idrijskega kotla in okolice.

Imenovanje. — Č. g. kaplan Janez Eržen je imenovan za župnega upravitelja v Lomu. Za kaplana v Idrijo pride novomašnik č. g. Ivan Budin iz Mirna. — Upamo, da bomo še nekaj tednov imeli priljubljenega g. Eržena v svoji sredi.

Osebna vest. — Glavni zdrav- nik bolnišnice g. dr. Braggion se je vrnil z dopušta in zopet redno po- sluje.

V kroniko. — V soboto se je v Idriji vršila prva poroka po novih pđedpisih konkordata.

Novi grobovi. — Umrli so: Janez Jordan, rudar star 29 let. Gosp. Alojzij Kosmač, rudn. poduradnik in posestnik, star 63 let. Anton Močnik vp. rud. voznik, star 77 let. — N. v. ni. p.

Ponovitev. — Konservatorist g. Anselm Grand je tudi v nedeljo pri vseh sv. mašah sodeloval z njemu lastno izurjenostjo. Dasi Idrija ni zadnja v glasbenem oziru, je vendar to izvajanje našlo dosti občudovanja.

Idršek. — Zopet je odšel iz našega kraja en fant v Belgijo. Kmalu bomo imeli vse mlade moči v svetu. — Od- kar je dotični tat okradel posestnika Lapajnet, imajo mlekarji mir pred njim. Sedaj se je najbrž obrnil dru- gam. Iz tega pa je jasno, da je bil ve- dno eden in isti.

Sp. Idrija. — (Iz popotne tor- be.) — V zadnji šte. je neki romar opisal potek praznika v Sp. Idriji dne 15. avgusta. Dasi sem zelo oddaljen,

sem se vseeno odločil proti Sv. Luciji v Sp. Idrijo. Res, lepo je bilo in sklenil sem, da se te božje poti še udeležim. Vendar naj mi ondotni vaščani opro- ste, ako tu navedem neke nerednosti, ki gotovo niso v kras vasi in ne v va- bilo tujcem. Na sredi vasi, na najlep- šem mestu je celo skladišče kot les, drva, oglje, pesek itd. Tisti prostor bi se uporabil in uredil v kak vrt ali dru- gačen okras. Na pokopališču sem opa- zil cele podrtije. Zvedel sem, da je del pokopališča pred tremi leti poškodo- vala velika povodenj, toda čudno — še danes čaka na popravilo. Potem sem šel v gostilno, kjer sem precej časa čakal, da sem v gneči dobil kaj okrepčila. Poslušal sem, kako so se ljudje jezili zaradi vode. Kot sem po- vzel iz govorenja, bodo imeli v Sp. Idriji kmalu vso vodo gotovi ljudje v zakupu. Vaški vodnjak je pa baje vedno bolj črpan; včasih za nekaj ur sploh usahne. To se mi je pa zdelo čudno posebno vsled tega, ker sem s sosedne mize, kjer so sedeli baje Idrijs- čani slišal iste pritožbe. To bi pa ne smelo biti, ker obča korist je pač več kot potreba posameznika. Svetoval sem svojemu sosedu, naj se za to stvar obrnejo na g. obč. načelnika in on bo gotovo potrebno ukrenil. To le mimo- grede, glede ostalih navedenih stvari naj pa prizadeti uplivajo, da se od- pravijo. Vpoštevati namreč morate, da boste imeli vedno ob praznikih dosti romarjev s tujcev, — dosti oči pa veliko vidi. *Popotnik.*

Iz Vipavske doline.

Vel. Žablje. — (Besedo dekletom!) — »Bomo šli v Vel. Žablje!

od kulture, kajti kopališki gostje ga še niso bili odkrili. Ležalo je prav ta- ko sivo in neopaženo, kot je menda ležalo takrat, ko je Viljem Osvojeva- lec tam blizu stopil na suho. Srednje- veška cerkev je bila edina stavba, s katero se je lahko ponašalo. Vse ozke uličice so neizogibno peljale v prista- nišče, v katerem je bilo prostora za največ šest ladij. V njem je bila se- daj samo ena ladja in nekaj ribiških čolnov. Filip in njegov prijatelj sta malomarno pohajkovala po kameni- tem obrežju, dokler nista dospela do konca. Tam sta se ustavila in buljila preko preliva, ki se je zdelo, da se mirno in sivo izliva v neskončnost. Samo v dolgih presledkih se je po- svetilo z neke ladje tam daleč zunaj.

Nenadoma je nekaj prekinilo mir aprilskega večera. Harmonika, prist- na švedska harmonika se je oglasila s svojim potegnjenim petjem na edini ladji v pristani. Filip je obstal in za-

čel na vso moč buljiti v sivi mrak.

»Kak švedski mornar, seveda,« je mrmral, »ali... Lavertisse, to je, ka- kor resnično živim, švedska ladja! *Albertina, Gothenburg.*«

»A tako, iz vaše dežele, profesor?«
»Da, iz moje stare dežele. Kaj le igra? Ah, saj sem si mislil!

»V globokem Rokavskem prelivu je jadrata ladja prelepa...«

Neizpodbitno resnično...«

»Ali ni čas, da bi zlezla v posteljo, profesor? Jutri naju čaka hud dnevni pohod.«

»Počakajte še malo, mogoče bo še kaj igral.«

Harmonika na ladji, ki je za nekaj trenutkov utihnila, se je zopet oglesi- la. Lavertisse je poslušal, pol, ne da bi umel, pol zgrabljen, celo vrsto tujih, potegnjenih, otožnih, okornih, razpo- sajenih napevov. Sedaj so cokljali kot težki čevlji po deželni cesti, sedaj so

Tam so pridna in poštena dekleta,« tako so se pomenkovali nekoč fantje, ko so si prihajali k nam zbirat neve- ste.

In danes morda mislite, da nismo več take. Res je polno mlajših, ki s svojo nago modo in obnašanjem daje- jo vsa žabeljska dekleta javnosti v zobe. Toda so še druga. Res pa je zo- pet, da se ne mislimo oblačiti kot naše babice z visokimi ovratniki in krili, da so ceste pometale. Č. g. župniku damo popolnoma prav, da nas svari, a prve naj nastopijo pravo pot tiste, ki so ta- ke, a menijo, da so drugačne.

Iz goriške okolice.

Vrtojba. — V petek smo pokopali Fr. pl. Locatellija. Rajnik je bil nič manj kot 30 let župan naše občine. S svojim vestnim gospodarstvom in premišljenim nastopom si je pridobil spoštovanje vseh občinarjev. To je tudi pokazal lepi pogreb, ki se ga je udeležila skoraj vsa Vrtojba. Mir nje- govih duši, družini pa naše iskreno so- žalje!

Vrtojba. — (S m r t.) — Dne 19. t. m. popoldne je vrtojbensko pokopa- lišče sprejelo v svoje naročje Anico Sobanovo, 16 letni cvet dobre krščan- ske družine. Že zgodaj je zagorelo v duši hrepenenje po vsem, kar je blago in lepo, in ko je v Vrtojbi vstala Ma- rijina družba, je Anica vsa srečna hi- tela v varno naročje njenega vrteca.

Ko je potrkala na vrata smrtna bo- lezen, so prišli na dan sadovi, ki jih rodi presv. Evharistija, sadovi, ki zore na gredah Marijinih.

Dne 26. t. m. je bila sveta maša za- dušnica. Dekliška in ženska Marijina družba sta se udeležili v polnem šte- vilu ter poklonili Anici dar, kakršnega ji svet ne more dati, dar vzorno-zbra- nega skupnega sv. obhajila.

Solkan. — (Z r t v e S o č e.) — V zadnjem času je zahtevala naša bistra hči planin dve žrtvi. Dne 15. t. m. je pri kopanju vtonil 22-letni mladenič Stanko Strgar, dimnikar v Tolminu. Par dni pozneje je pa Soča potegnila v svoje hladne valove 64-letnega An-

bučali in pometali kot krila čez ple- sišče, nato so tožili v prestankih, ki so ga silili k smehu, končno so divjali v brezkončnost po taktu, ki je njego- ve noge nehote potegnili za seboj. Fi- lip je nepremično stal na njegovi stra- ni in poslušal; oko pa je uprl v ladjo. Končno je tam zunaj utihnilo. Filip je odmaknil pogled od majhne ladje in se obrnil proti mestu.

»Kako gane majhna pesem srce,« je mrmral. »Pojdite, Lavertisse, greva spat. Jutri imava pred seboj dolgo pot, kot ste pravilno rekli.«

Kako bo ta pot dolga, je Lavertisse zvedel šele drugo jutro. Ob pol osmih ga je Filip zbudil.

»Predolgo spite, ljubi prijatelji. Ako hočete končati s pripravami za odhod, morate takoj vstati.«

Lavertisse je ves zaspan zrl v Filipa.

»Odhod?«

»Da. Ladja odide v poldrugi uri. In prej bova vendar zajtrkovala.«

dreja Štrosarja iz Sedovca pri Ravnicah. Pri »koritu« se je hotel iti kopat. Najbrže se mu je na skalah spodrsnilo in je padel še oblečen v valovje, ki ga je odneslo. Naj jima bo Bog milostlji sodnik!

Iz Gor.

Tolmin. — (Novi stalni učitelji. — Elektrarna. — Novo županstvo. — Plesi.) — Pismo no izkušnjo za stalne učitelje so napravili sledeči: Filli Andrejina, Močnik Herta, Rutar Ljudmila, Rutar Štefka, Rutar Mirko, Rutar Anica iz Čadrga in Gabršček Ludvik iz Volč.

Tukajšnjo elektrarno je pred časom prodal g. inž. Oskar Gabersčik neki italijanski družbi v Rimu (Società anon. eletro-ferroviaria italiana). Od 1. avgusta dalje vodi elektrarno že nova tvrdka.

Urade županstva so že prenesli v novo poslopje, kjer tudi že uradujejo od 12. t. m.

Pri nas se vsako soboto, včasih še celo med tednom pridno prirejajo plesi. Udeležujejo se jih pa po večini samo letoviščarji, ozir. letoviščarke. Med domačimi dekleti so le redke izjeme.

Log pod Mangartom. — (Dve nesreči. — Odpuščeni delavci.) — Dne 22. julija je 12 letni deček Vinko Domevšek nabasal steklenico s karbidom in vodo, da bi se igral. Steklenico je razneslo in mu razstrelilo trebuh, da so revčku visela čreva iz života. Peljali so ga v goriško bolnico — in fant je proti vsakemu pričakovanju ozdravel. Tisti dan, ko so Vinka pripeljali domov, 17. avgusta, se je v Rablju smrtno ponesrečil 62 letni Matija Černuta, cerkveni ključar v Logu. Bil je na mestu mrtev. Pogreb se je vršil v nedeljo v Rablju; mnogo Ložanov in rabeljski rudarji so pospremili na zadnji poti moža, ki je bil eden najboljših očetov in gospodarjev v naši fari. — Ta teden so odpustili okoli 100 delavcev pri električni centrali. To je za mnoge družine hud udarec.

»Ladja odide?« Lavertisse-ove oči so bile večje kot čajne čašice.

»Kot čujete. Danes zjutraj ob pol sedmih, ko ste še spali, sem najel »Albertino« iz Gothenburga. In točno ob devetih odplujemo na Švedsko.«

»Na Švedsko!« Lavertisse-ov obraz se je podaljšal, da je bil dolg kot dežela, o kateri je govoril. »Pa vendar ne boste... Pa vendar ne mislite...«

»Pač. Nameravam potovati domov. Dolgo je že, odkar sem bil doma, in spremembe sem potreben. Ker pa ni osrednje Afrike... ako mi hočete dati družbo, imate še poldrugo uro časa.«

Vožnja ladje »Albertina« se ni odlikovala po nobeni pomembni dogodivščini. Severno morje je bilo pokojno. Solnce in beli pomladni oblaki so se svetlikali in majhna ladja se je samo toliko zibala, da se je Lavertisse po enodnevni samoti v kabini zopet lahko pokazal na krovu. »Albertina« je

Ruti nad Volčami. — (Prvi glas.) — Iz naših hribovitih Rutov se ni še nobeden oglasil v »Novem listu«, po katerem tudi mi prav radi segamo. Zato nam bodi danes odmerjen majhen kotiček. — Pred kratkim je umrl po dolgi bolezni šestdesetletni Jurman Simon. Nekaj tednov pred njegovo smrtjo je šel mladi gospodar v belgijske rudnike. Tudi več drugih govori o izseljevanju. Toda če malo pomislimo, moramo reči, da je pri nas še dosti neobdelane zemlje in drugič, da bi se obdelovanje dalo po pametnih naukih in izkušnjah še dvigniti. O tem se raje pomenimo, ne pa o izseljevanju!

Šentviška gora. — (Gadjo je pičil.) — Predzadnjo soboto je 50 letno Katarino Makuc pičil gad. Ker je bila sama doma in si ni znala zadostno pomagati, je prišla prepoznok zdravniku, ki je ni mogel več rešiti. V nedeljo ob 11. uri je nesrečnica med hudimi bolečinami umrla. Pokoj njeni duši!

Otalež. — (Zdrav rod.) — V dopolnilo je še treba povedati, da je pred kratkim umrl 93 letni Zaravnar kot 12 letni fantek nosil delavcem pri zidanju nove cerkve tobak iz Trat od sv. Antona. Zalagal je s tobakom vse dolge vrste nosačev, ki so v koših na hrbtu nosili v roboto pesek iz Idrije do stavbišča. Preživel je šest duhovnov, ki so službovali medtem v Otaležu. Za rajnim Zaravnarjem sta menda najstarejša moža v fari Gregorc iz Lazca in Zimovc iz Otaleža, ki sta oba že v 88. letu in še vedno čvrsta in zdrava. Pa saj ni čudno, da je tako zdrav naš kraj. Moral bi kdo gledati samo ob košnji, ko vsak, kdor more gibati, gre v planino v Pluženjski in Bevkov vrh. Dolge vrste koscev in grabljev se premikajo po strminah in vlačijo po drastah do poti cele gore sena naloženega na vejah. Radi dela je zdravje in tako visoka starost.

Letos je košnja sena bogata pri nas, žetev pa srednje dobra. Je pozimi po

zbrisih mnogo ozimine pozeblo. — Pred mesecem so se spet nastanili pri nas orožniki v novi hiši blizu šole. Zadnjih par let so hodili sem iz Cerzna.

S Pivke.

S Pivke. — (Popotni vtisi.) — Opravki so me zanesli na Pivko. Hoče si malo ogledati in spoznati ljudi, sem se zamudil nekoliko dalje. Prekolesaril sem vso Pivko po dolgem in počez. V Postojni, največjem njenem središču, imajo čedno cerkev, prijaznega gosp. dekana in pridnega kaplana. Najkrasnejša se mi je zdela med več lepimi cerkvami cerkev v Št. Petru, tem železniškem križišču južne kraške Pivke. Ravno to nedeljo 18. avg. se je vršila ljubka slovesnost odkritja in blagoslovitve res prelepega kipa Male Cvetke v navzočnosti številnega ljudstva in vojaštva s častniki in polkovnikom na čelu. Isto nedeljo se je vršil shod Marijinah družb v Trnju. Vleklo me je tja. Hiša božja je bila v zelenju in cvetju, pred njo trije lepi mlaji. Nova prostorna cerkev polna skoraj samih Marijinih hčera s svetinjami in trakovi na prsih. Veleč. g. Cigoj iz Gorice je pridigal iz dna duše in srca kakor on zna. Častiti duhovščini in pridnim dekletom, ki so priro mala s cele Pivke od Bukovja in Studenega pa do Trnovega, Košane in Jelšan, vsa čast in hvala. Opazujoč ljudi, posebno mladino, žensko nošo, obnašanje, pobožno zbranost po raznih cerkvah in krajih sem se uveril, da so Pivčani od modernega sveta dosti manj okuženi kot v bližini velikih mest. Videl sem, da je vsa duhovščina dobra, požrtvovalna, da vlada med njo in ljudstvom pristrčna zveza. V tem se posebno lepo spominjam trnskega g. vikarja. V celoti so Pivčani moralno zdravi, verni in pošteni ljudje. Kraševci naj bi se raje tja gor ozirali, ne pa po tržaškem močvirju, katerega strup pokončuje zdrave sokove našega rodu.

bila namenjena za ribji lov. To pot je prvič vozila potnike. Ti potniki so vzbujali zanimanje v zelo visoki meri. Nobeno skoparenje pri plačilu, nasprotno pa — vsaj pri enem potniku — nenavadno zanimanje za kuharjeve koncerte na harmoniko. Plavala sta v zlatu, pa sta si najela »Albertino«, mesto da bi potovala z razkošnimi parniki. Mogoče je to naredila harmonika?

Kapitan je sklenil, da bo takoj, ko dospel domov, najel najbolj muzikalično posadko, ki jo bo mogel dobiti v mejah svoje rojstne dežele, kajti tako prevažanje potnikov se je izkazalo kot desetkrat bolj dobičkanosno kot pa prevažanje slaničnikov. Tako je »Albertina« polagoma (za kapitana pa, ki je potnikoma računal hrano na dan, še prehitro) dospela v Skagen in se zibala na kratkih, zelenih valovih Kattegata. In potem, deset dni po odhodu iz Sutburyja, so se iz srebrnosive megle pokazale sive skale Bohuslän-a in »Al-

bertina« je zajadrala proti Gothenburgu, medtem ko je kuhar na Filipovo zahtevo stal pri krmilu in igral galebom vse pesmi, kar jih je znal. Neposredno pred solničnim zahodom so pripluli v Gothenburg. Filip je stisnil roko otožnega kapitana, ki mu je dal svoj natančen naslov, in po sedmih letih prvič stopil na zemlji svojih očetov na suho.

II.

»Strela, kakšna železnica je to, profesor? Dvojni tir bi ne zavzel več prostora kot cestna železnica v Parizu. In zakaj sploh ne polagajo dvojnih tirrov? Saj imajo vendar dovolj prostora, kaj?«

»Da, prostora bi že bilo dovolj. Toda, ali mi verjamete ali ne, vendar v moji deželi najbolj manjka prostora.«

»Vsekakor pa ne za smrekove gozde, profesor!«

(Dalje.)

Iz Reške doline.

Trnovo-Bistrica. — (Popravek.) — V 21. številki »Novega lista« je bil objavljen dopis o slovesu č. g. dekana Janka Dolenca, ki odhaja iz fare. — Dopisnik je pisal, da je bil č. g. dekan priljubljen in da mu farani žele takega sprejema na novem mestu kot ga je bil deležen 6. junija l. 1926. ob prihodu v Trnovo. Od zanesljive strani smo pa zvedeli, da je dopis le ironija in da so preč. g. dekana tedaj vse prej kot lepo sprejeli, kar je bilo sad gonje od strani nekaternežev, ki so se v tisti dobi postavljali s svojim »liberalizmom«.

Uredništvo torej prav gotovo ne privoščiti odhajajočemu gospodu takega sprejema nikdar in nikjer.

Košana. — (Zvonovi.) — Košanski zvonovi še zdaj ne pojo. Vliti pa so že in kadar jih vladna komisija potrudi, da imajo lep glas in dober material, jih bomo z velikim veseljem pripeljali v naše vasi. Nekateri jih prav nestrpnost čakamo; stari ljudje pa Boga prosijo, naj jih pusti tako dolgo na svetu, da bi še enkrat slišali glas domačega zvona. Lepo je to hrepenenje po zvonovih, še lepše pa bo, če bo zvonov glas vsem starim in mladim tudi božji glas.

(Izraba vode Reke.) — Že več let merijo našo »velko vodo«, da bi izrabili njeno vodno moč v korist Trsta. Lani in letos pa kopljejo in napravljajo jezove in merijo, kako visoko bodo morali preložiti cesto in koliko naše rodovitne zemlje bo prišlo pod vodo. Sedaj delajo in betonirajo jez pri Fužinarju in kopljejo temelje pri Jesihu. Bojimo pa se, da nam vzamejo naše parcele in ne bomo imeli nikogar, ki bi se potegoval za naše koristi.

S Krasa.

Temnica. — (Še ni previdnosti!) — Predpreteklo soboto popoldne se je smrtno ponesrečil 25-letni Trampuž Angelj. Zbiral je staro železje in strelivo. Medtem je bila tudi stara, že zarjavela granata. Po nesreči se je kapselj razpočil in je fantu odneslo vse prste na levi roki. Zadobil je tudi po ostalih delih telesa več težkih poškodb. — Čudno je, da je ravno isti mladenič že lani pri podobni nesreči zgubil eno oko in tri prste na roki.

Iz gornjega Krasa. — (Goljufija.) — Na praznik M. b. 15. avgusta se je pojavil v Danah in Kačičah pri Rodiku neki človek, ki se je predstavil kot zastopnik neke zavarovalne družbe. Korakal je zelo oblastno od hiše do hiše in zahteval, da mu gospodarji izročijo zavarovalne police, češ, da po novem zakonu niso več veljavne ter se morajo nemudoma nadomestiti z novimi. »Kdor mi noče izročiti pogodb in povišati zavarovanja« — je trobil nadalje — »bo hudo kaznovan«. Nekateri so mu verjeli in ga ubogali misleč, da je res ravnokar izšel kak tak vladni odlok. Ustil se je, da ve postave, da je bil v šolah ter da je doma iz Gročane. Nekateri pa pravi-

jo, da so tega človeka večkrat videli na semnju, ko je mešetaril pri kupčiji s kravami.

Štjaški Vrhovi. — (Kaj se vidi in sliši.) Če nisi še imel sreče uživati kdaj lep razgled in dober zrak, pridi enkrat gori. Še vina dobiš, pristnega vrhovca, prav za pasje dneve. Mi ga seve ne pijemo več iz raznih vzrokov. Očka tam gori pod vejo so iznašli en tak vzrok in tudi protizdravilo. Rekli so, ljudje ne pijejo, ker žvenka nimajo, da pili lahko bodo, naročimo jim vodo. Kaj ne, pametna misel in vsega posnemanja vredna. Vendar se dobi še vina, čeprav ga nekateri drže do zadnjega, ko ga bomo pili lahko zastoj. Upajmo! Saj pravi tudi gospa Neta, da jo drži upanje pokonci. Naša dobra trgovka namreč. Prej smo morali hoditi na vse kraje po tisto pest soli in moke in mrvo cikoriije, sedaj se nas je usmilila ona in nam preskrbuje vsega, še več, kot smo želeli. Še čevlje dobiš, pa prav poceni so. Pete se prikrajšajo in za sedanje suho vreme imaš obutek kot nalašč. Še tisti predpasniki manjkajo iz vojnih let iz papirja, kateri so bili jako pripravniki tudi za močnate skuhe.

Zadnjič enkrat je prišel doli eden, naj mu izmenjam 500 lir. Kaj je neki mislil? Pa mi jih posodi do jutri. Samo ko bi jih imel, do jutri pa že. No, komaj sem se ga odkrižal, ti prileti onegava Mica: »Bog neda kaj da ti.« Ne boš nikdar več videl. Je že me ne nasmukal. Tak je svet. Vse do jutri, kajti jutri je vsak dan, še sodnji se bomo izgovorili na jutri. Tako je recimo z denarjem. Z dolgovi? Bo, bo, bo, samo kdaj bo. Enkrat, dvakrat ne plačaš, dolg raste, in čudom se čudiš, kdaj ti je zrastle čez glavo. Je rekel zadnjič oni, ko so mu prinesli papir: »Za hudirja, kaj bom prodal kravo?« Raje danes kravo kakor jutri hišo. Žalostno je na naših Vrhovih, da smo za take stvari kesni in nerodni. Za čik in kakšne neumnosti je denar, za potrebe pa ne. Je prav rekel na občnem zboru, da imamo hranilnico za kravo, ki bi jo radi samo molzli. Zakaj tako malo cenimo domačo zadrugo, zakaj ne nosimo denarja domov, ampak raje v banke, da se mastijo drugi, ko bi doma prišlo marsikomu ob neugodnem času za krvavo potrebo. To je krivo nezaupanje, ki se bo maščevalo.

Pretekli teden smo imeli mlatilnico v vasi. Čeprav so že prej večinoma omlatili, vendar je dal dobri Bog še vseeno toliko, da smo rabili tudi stroj. To so gledali otroci, kakor kako komedijo, seveda tudi veliki otroci. Kajti v naši vasi je radovednost jako stara navada. Ko je kaka poroka, se nabere na glavnem trgu več ljudstva kakor ob največjem sejmu v letu; po vseh oknih, hodnikih in verandah, še celo po strehah jih je. Bale pa že celo ne smemo več po dnevu voziti skozi vas. Kaj niso zadnjikrat pogledali novemu Dolenjcu celo v posteljo, jeli notri volna ali morska trava. Saj je bila do nedavnega časa še razvada hoditi pod okni poslušat, če se zvečer moli v hiši. Gorje jim, kjer niso zvečer molili, če so koga opravljali.

Imeli smo zadnji čas tudi velik kres tam Prek-sonca. Pravijo, da je zažgal za kratek čas in pa, ker je suša, da se ni moglo gasiti. Če mu bo šlo zmeraj tako po sreči, ga ne bodo nikdar dobili, čeprav mora živeti prav blizu nas. Škoda, da ni več tistih skopcev.

Pri nas popravljajo javna poslopja. V šoli so lepa nova zelena vrata, katerim se vidi, da so izvrstno delo, ki delajo vso čast mojstru, ne pa poslopju. Popravili so tudi staro župnišče. Namreč zidovje na dvorišču, v kuhinjo pa še zmeraj teče. Kdaj bodo pa popravili stanovanje za kurata, se še ne ve. Zaenkrat še ni treba, ker imamo redno službo božjo kljub temu. Tudi pravijo, da bi sedaj stalo preveč. Eni pa, da ni treba, ker je že itak vse pod streho, kuhinja in sobe. Tretji pa čakajo, kdaj se bo samo začelo. Vsak ima svoje predloge in načrte. Upamo, da se bomo oprijeli enega ali drugega, posebno sedaj, ko bo štjak povišan v župnijo. Sicer bi — po pravici rečeno — lepo župnišče popolnoma pokazilo naše lice. Bomo videli, kdo se bo prej naveličal čakati. Gospodu kuratu damo pogum še z naprej. — O razbojnikih se pa ne sliši več, najbrže uživajo sadove svojih slavnih del.

Iz tržaške okolice.

Iz Brega pri Trstu. — (Naše kmetske razmere. — Vali.) — Že od pamtiveka imajo vasi Ricmanje, Log, Boršt, Boljunc, Dolina in Kraglje skupno ime »Breg«. Saj je znana naša vinska kapljica »brežanka«. Nekateri nas hočejo narediti za Istrane, smo pa le bolj na Trst navezani. — Pa še par drobnih novic. V nekem dopisu iz Ricmanj se je bralo, da ni nobene kupčije z vinom. Nekaj je res, vendar je naša »brežanka« v tržaški okolici dosti vpoštlevana. — Suša stiska tudi nas. Kaj bo? Včasih smo imeli dosti češpelj. Ljudje so jih po večini posekali, ker niso nič kaj obrodile. Hruške so pa po večini črvi spodjedli. Z drugim sadjem je podobno. — Večina naših njiv leži v nizkem svetu ob morju v tako zvanih »Valih«. Svet je nanosilo morje. Tam je bilo včasih precej rodovitno. Danes je pa drugače. L. 1921. je tržaška mestna občina zgradila v »Valih« vodovod. Z močnimi električnimi salkami črpajo vodo in svet se je — posušil. Je ravno tako suho tam doli kot na vrhu. Morda bo boljše, če se bo Trst preskrboval z novim vodovodom in bodo naše njive v »Valih« zopet dobro namočene.

Sv. Ivan pri Trstu. — Pred več kot enim letom smo dobili električno luč samo v dveh ulicah. Zdaj raztezavajo električno luč po vseh svetoivanskih ulicah, in sicer za cestno razsvetljavo. Upamo pa, da bomo v kratkem rabili električno luč tudi v vseh hišah. — Na Bonomovem zemljišču popravljajo staro tovarno, ki bo vnaprej vojašnica. K nam pride polk topništva skupno s poveljnikom apuljskim vojvodom (Duca delle Puglie), ki bo stanoval v gradu Miramar. Dne 9. avgusta se je

vršilo romanje na Barbano. S posebnim parnikom se je odpeljalo tja 206 oseb. Romanje je vodil domači g. župnik. Romarji so bili zelo zadovoljni.

Iz Brd.

Gor. Cerovo. — (Prvoobhaja nci. — Ceste.) — V nedeljo 25. t. m. so naši malčki pristopili k prvi mu sv. obhajilu, in sicer 17 po številu. Otroci so bili po prizadevanju g. župnika dobro pripravljeni na ta pomenljivi dan, ki zasadi tako globoke spomine v dušo prvoobhajancev in ki tudi odrasle pripravi do ganotja. Pristopilo je k mizi Gospodovi tudi mnogo drugih ljudi, kar je tudi nekaj lepega. — Naše ceste so pa v takem stanju, da bomo morali spet po stari navadi v »koših« voziti. Nekaj smo popravili z robotami, koder je bilo najbolj potrebno. Vsega ne moremo, ker imamo tudi svoje domače opravke. Zato se obračamo do gosp. obč. načelnika s prošnjo, da bi dal popraviti, kjer so popravila potrebna.

Preval pod Vipolžami. — V cerkvi na Prevalu imamo zelo star kip Matere božje na velikem oltarju. Pobožni častilci so sklenili, da bodo za ta kip kupili novo krono. V ta namen so Vipolžani zbrali 115 lir, Kozanci in Cerovci so dali tudi 56 lir in tako je bilo mogoče krono kupiti. Na Veliki Šmarini je č. g. župnik iz Moše izvršil slovesno kronanje.

Iz Istre.

Plavije. — (Naše »šagre«). — Odločil sem se, da obiščem za opasilo tiste vasi. Že zarana jo maham, založen z dobrotami svoje Mice po Istrski poti. Ko prispem v Žavlje, opazim, da na desni strani mostu z mrzlično naglico pripravljajo za ples. Prejšnjo nedeljo, sem zvedel, so plesali pa na levi strani mostu. Enkrat z dovoljenjem iz Milj, drugič iz Trsta. Reka Rosandra meji namreč obe občini.

PISMA ROJAKOV.

Parma, 17. avgusta. — Upamo, da bo kotiček tudi za nas. Malo časa smo naročeni na naš »Novi list« in vendar se nam je tako pri ljubil, da komaj pričakujemo, kdaj nam pride, da izvemo kaj iz naših krajev in od rojstnih ognjišč. Ali žalibog da ne prihaja redno!

Mi se imamo dobro, plavamo po zraku kot ptički (hočemo reči gledamo, kako se drugi vozijo po zraku). — Za sedaj dosti in v kratkem na svidenje! Pošljamo pozdrave bratom, sestram, staršem, fantom in našim dekletom, ki se tako malo zmislijo na nas.

Klaužer Ivan, Godovič; Gerbec Maks, Ročinj; Peršolja Aleksander, Ozeljan; Volk Mirko, Gradiškuta; Velušček Stanko, Plave; Kosmačin Alojz, Stanovišče; Lapanja Jernej, Jasgršče; Gorjup Jožef, Kal; Požar Mihael, Košana; Sabotič Rajmond, Sedlo; Čermelj Viktor, Budanje; Kragelj Ivan, Doblar; Zlatoper Andrej, Deskle.

Buenos Aires, 28. junija. — Pri nas sta se poročila g. Kurinčič Franc in gospodična Lucija Fratnikova. Oba sta doma z Idrskega pri Kobaridu. Drugi par, ki je stopil pred altar, je pa Gomilšček Franc iz Kobarida in Anica Volaričeva z Idrskega. — Obema paroma želimo

Preko hrička sv. Ivana se mi odpre lep pogled na novo letališče. Pri Orehu grade nov most in bodo reko prenesli bolj na levo.

Ko prispem v Beloglav, ugledam na hribu pri Elerjih zopet zastave. Tam imajo tudi veselo šagro. Če se pa razgovarjaš z ljudmi, pa vsi tožijo o revščini itd. Prišedši v vas počakam v družbi mož pod košato lipo na slovesno mašo. Vmes sem zvedel, da so v nedeljo poprej imeli šagro; so pa brjarje in prostor za godce v naglici tako skupaj zbili, da so se godci naenkrat na tleh znašli.

V lepi, na novo poslikani cerkvi, vse je trud č. g. dekana osapskega, sem čul tudi lepo petje. Le več vaj in sloge!

Javorje. — (Neznana bolezen. — Brici, pridite!) — Iz vseh krajev Julijske krajine čitamo v »Novem listu«, da se je izselil ta in oni v Južno Ameriko. Mi pa do sedaj te bolezni ne poznamo; še vedno nam nudi domača gruda kruha dovolj. — Sedaj bomo pričeli s trgatvijo češpelj, ki so letos zelo obrodile. Haló, Brici, ali vas ne bo letos? Oglasilo se je že več dunajskih trgovcev, vendar do sedaj nismo še sklepali pogodb.

Iz Popeter pri Kubeđu. — (Divja štva.) — V našo vas ne prihaja skoraj noben časopis. Pa tudi zve se v svetu le malo o nas. Toda vendar se zgoode take reči, da se človeku lasje zježijo. — Tam v prvi polovici avgusta smo imeli pri nas mlatilni stroj. Vaški fantje, ki so pomagali, so do polnoči prepevali, potem so pa kar po tistih kupih slame plegli. Komaj so zaspali, jih zbudi pretresljiv krik. Kaj je bilo? Neki 18-letni fant, ki je že prej enkrat stal pred sodniki radi tatvine, je z nožem zabodel v vrat spečega mladeniča Rožmana Rudolfa. Porezal mu je tudi več prstov na roki. Zločinca so orožniki brž prijeli. — Tako je po vaseh, kjer je dobro in poučno čtivo nepoznano!

obilno sreče v tej daljni tujini, v kateri so si zgradili svoj mirni zakonski kotiček.

Uršič Franc, Fratnik Alojzija, Idrsko; Šarf Jožef, Uršič Ivan, Adolf Kurinčič, Vincenc Šlunder, Perinčič Franc, Kobarid; Franc Volarič, Svino pri Kobaridu; Franc Volarič, Ivan Melinc, Ivan Matajur, Trnovo pri Kobaridu; Šturm Jožef, Volarje; Ignac Urbančič, Staro selo; Hrovat Franc, Zaga; Bernard Primožič, Madild Karmela, Pavlina Kruljac, Alojzija Batič, Kristina Velikonja, Kamnar Edvard in so-proga Albina. — Obenem pošljamo pozdrave uredništvu in vsem dragim v naše rojstne kraje!

Bouillet, Belgija. — Pri našem črnem rudarskem poslu nas najbolj razveseli, ko čujemo kaj iz domačega kraja. In prav »Novi list« nam prinaša poročila o naših rojakih. Posebno dolga čas nam je po vipavski kapljici in briški rebuli. Spominjamo se tudi naših domačih deklet, ki bi nam mnogo koristila tukaj v Belgiji. Posebej se pa zahvaljujemo našemu kuharju Albinu Gantarju, ki se je bil dobro izvežbal že v armadi. Prav lepo mu pristojna njegov posel. Pošljamo lepe pozdrave vsem!

Franc Roje, Anton Bevk, Anton Obid, Alojzij Seljak, Ivan Obid, Anton Radman, Peter Drlink, Jakob Bevk, Jakob Oblak, Ivan Moš

kat, Peter Bevk, Franc Mezek, Franc Lahajnar, Andrej Bevk, Ivan Roje iz Cerknega; Ivan Vončina in Ivan Zlatoper iz Straže pri Cerknem.

Merlebach, 22. avgusta 1929. — Primorski rudarji, zaposleni v teh rudokopih, pošljamo vsem v domovini tople pozdrave. — Zaslužek ni prav slab. Delamo na kontrakt. Dnevno se zasluži 35 do 70 frankov. Zabave in prostosti imamo dovolj. Le bojimo se, da so naša dekleta na nas že pozabila. — Fratik Jožef, Fratik Anton, Idrsko; Komac Anton, Lici Štefan, Šuler Avgust in družina Bizjak, Čezsoča; Štrukelj Jožef, Log pod Mangartom; Kravanja Florjan, Bovec; Kovačič Ludvik, Poljubin; Kemperle Ivan, Kal; Kobal Rafael, Ravnica; Mlekuž Ivan in Jožef, Kverh Jožef, Trenta.

Varstvo zvonov.

Zvonovi niso cerkvene klopi, ki stojijo nepremično na svojem mestu; pri zvonovih se vse giblje in ziblje. Ne bilo bi treba za to se brigati, če bi zvonovi ne bili tako težki in ko bi poleg tega še s silovitimi sunki ne kolebali. Tu vsak hip lahko kaj popusti, se zrahlja, podaljša, premakne, upogne, skrivi, vda, nalomi, itd. To se da začasa zapaziti in začetek večje škode in nesreče preprečiti le s pogostim opazovanjem, ogledovanjem in nadzorovanjem. To je dolžnost cerkovnikova. S tem mu ne naraste delo. Potrebno popravo naj cerkovnik naznani cerkvenemu predstojniku!

Vsak uslužbenec mora biti v službi nadzorovan, tako tudi cerkovnik v zvoniku. Kdo naj to vrši? Poreče kdo; kdor vrši to v cerkvi. Torej bolehen, star duhovnik naj pleza po zvoniku? To pa ne. Naši gg. duhovniki so dovolj preobloženi z delom. Koliko župnikov upravlja dve župniji, koliko dekanov je brez kaplana! Tu pridejo na vrsto naši cerkveni ključarji, ki imajo doslej malodane le časten naslov. Ob nedeljah, ko jih ne veže delo na dom, ko morajo že tako k službi božji, naj si ogledajo v zvoniku, kako je poskrbljeno za varnost zvonov. Zadostuje za to tako rekoč le en hip, ki bo gotovo pri Bogu štet kot molitev. Iv. M—a.

Objave.

Mascagni-jev koncert v Postojnski jami.

Kakor smo že poročali, se bosta vršila v nedeljo 1. septembra v Postojnski jami prva dva koncerta pod vodstvom slavnega skladatelja Mascagnija. Vzpored teh dveh koncertov je sledeči:

I. koncert — ob 13.30 uri.

1. Rossini — Sinfonija iz opere »La Gazza lafra«.
2. Verdi — Preludij iz IV. dela opere »La Traviata«.
3. Mendelssohn — Scherzo iz »Sogno d'una notte d'estate«.
4. Mascagni — Intermezzo iz opere »Guglielmo Ratcliff«.
5. Mascagni — Sinfonija iz opere »Le Maschere«.
6. Wagner — Overtura iz opere »Tannhäuser«.

II. koncert — ob 16. uri.

1. Wagner — Preludij iz opere »I Maestri Cantori«.
2. Čajkovski — Pizzicato ostinato iz IV. sinfonije.
3. Mascagni — Notturmo iz opere »Silvano«.
4. Mascagni — »Il Carnevale di Roma«.
5. Brahms — »Due danze unghereske«.
6. Verdi — Sinfonija iz opere »I Vespri siciliani«.

Da se olajša ljudstvu prihod, bodo vozili v Postojno s 50% popustom razen rednih vlakov še posebni vlaki, in sicer iz Trsta ob 8.10 uri, iz Gorice ob 6.57 uri, iz Vidma ob 6. uri, iz Pule ob 6.40 uri in iz Reke ob 8. uri. Ti posebni vlaki bodo sprejemali potnike tudi po vseh vmesnih postajah. Koncert se vršita ob vsakem vremenu, ker v jami itak ne dežuje. Vstopnice stanejo 12 lir za desce in so v predprodaji v Gorci pri petovalnem uradu A. Le Lievre — Corso Vittorio Emanuele 9 in v Trstu pri informacijskem uradu kr. jame na Piazza della Borsa.

Razpis nagrad za ureditev kmečkih zgradb v tržaški pokrajini.

Dne 24. avgusta je uprava tržaške dežele razpisala različne nagrade za ureditev kmečkih poslopij, in sicer:

- a) 4 nagrade po 1500 lir in 4 po 500 lir za preureditev hlevov;
- b) 12 nagrad po 500 lir za zgraditev gnojišč;
- c) 4 nagrade po 1000 lir za nadomestilo slamanih streh z drugimi trdimi;
- č) 2 nagradi po 1000 lir za zgradbo silosov (naprave za okisanje krme).

Vse zgradbe, oziroma preureditve in popravila morajo biti dovršene do 24. avgusta 1930., prošnje za nagrade pa morajo biti predložene najpozneje do 4. septembra 1930.

Kdor želi podrobnejših pojasnil, naj se obrne na Kmetijski urad (Cattedra ambulante di agricoltura).

Le pogledite gospodarja,
kadar resno Vam poudarja:
»Žena moja, čuj nasvete:
kupi samo »PEKATETE«,
ki zavite so v paketel!«

Kaj se sliši po svetu.

Najmanjši list.

Najmanjši list, kar jih je kdaj izšlo, je bila posebna izdaja londonskega »Timesa«. Izšla je lani v marcu in je bila velika 16 kvadratnih centimetrov. Natiskali so jo prav posebej za igrače, ko neke kraljeve sorodnice.

Spoznal jih je.

Lastnik neke tvrdke se je baš razgovarjal s trgovskim potnikom, ko so delavci prihajali v službo. Izkušeni potnik jih je pazljivo opazoval, ko so vstopali in je potem za vsakega posebej omenil ali je oženjen ali ne. Pri malokaterem se je zmotil. Gospodar je začuden vprašal, kako je mogel vse to pogoditi. »Enostavno,« odvrne vprašani, »oženjeni so si pred pragom čevlje osnažili, drugi pa ne.«

»Častna pionirka«.

Na občnem zboru vseruske zveze »rdečih pionirjev« (neke vrste gozdovniki) so Ljeningovo vdovo Krupskovo izvolili za »častno pionirko«. V znak odlikovanja so ji podelili posebno vezeno rdečo ovratnico.

Bolgarske žrtve.

Po neki zadnji statistiki je imela Bolgarija 128.000 vojnih žrtev. 23.000 je vojnih vdov, 66.000 pa sirot, ki so jim očetje v vojni padli. Zdaj pripravljajo zakon, da bi se tem nedolžnim žrtvam odpomoglo.

S koprivami

po golih dekliških nogah je začel mahati oni dan neki zamorec v Novem jorku. Baje je prepričan, da je ženska brez nogavic zelo nedostojna. Zato si je naredil nekako metlo s kopriv in se je voziral po podzemski mestni železnici. Kjer je opazil katero brez nogavic, pa jo je s svojo metlo ošvrkal. Na policiji je izjavil, da hoče ženski svet pripraviti k pameti.

Za lepoto.

Po nekih podatkih porabijo Angleži letno 65 milijonov šterlingov za osebno toaleto (milo, britje, striženje las, puder in podobno).

Hitrica.

Hitrica se ne omejuje le na avtomobile in zrakoplove. En primer, ki so ga naredili v Nemčiji: na njivi še valovi žitno klasje, žanjice je požanjejo, naložijo na avto, v mlin, k peku, v peč in 18 minut potem, ko smo še žito videli na polju, jemo prav iz istega žita spečene biškote. Ta poskus je naredil neki nemški profesor poljedelstva. Zanimivo je, da je še lansko leto rabil za isti poskus 41 minut.

Po afganistansko.

Novi afganistanski vladar Habib Allah tudi nima miru pred prekucuhi. Vedni prevratneži so ga tako vjezili, da je razglasil: Kdor bo širil v državi nezadovoljstvo, bo prijet, mučen in nazadnje do smrti razmesarjen. Bo pomagalo.

Pozabljeni otoki.

Na severu velikega otoka Borneo v Tihem oceanu leži otočje Turtel z 220 prebivalci. Prvotno je spadalo k velikemu otočju Filipinov, ki je bilo pod špansko nadoblastjo. Ko je pa v pariškem miru Španija odstopila Filipine Ameriki, so na te otoke diplomati je popolnoma zabili. Kasneje so otoke priznali Ameriki. Sedaj je pa nastopila Anglija in trdi, da ima vsled nekih prejšnjih pogodb s Španijo popolno pravico do tega pozabljenega otočja.

Natakar št. 13.

V Luxemburgu so otvorili veliko trgovsko razstavo. Polno tujcev prihaja. Vsi pa silijo v neko gostilno druge vrste in vsi hočejo sesti k mizi, kjer streže natakak št. 13. Ta se pred odličnimi gosti lepše obnaša nego ostali natakakji in tudi bolje ume svoj posel. Toda to ni glavni vzrok, da vse sili k njemu. Privlačno za odlične tujce je to, da je pridni natakak sam Zubkof, svak cesarja Viljema II. Poročil se je bil s cesarjevo sestro, ki ima štiri križe na hrbtu več kot on. Pozneje se je pa ločil in se lotil tega

novega posla, dokler se ne vjame kakšna dolarska princezinja. Kako lahko znajo nekateri živeti!

Kraj iz Eneide odkrit.

Pred kratkim se je vrnila v Rim ekspedicija starinoslovca Ugolini-ja iz južne Albanije. V posebnem poročilu opisuje učenjak in načelnik ekspedicije svoje uspehe. V tretji knjigi svoje Eneide omenja latinski pesnik Vergil, kako je došel Eneas, ko je prevozil Jonsko morje, v Buthrotum, kjer je vladal sin Priama. Tu v tem mestecu je ostal Eneas dva dni. To poročilo je pripravilo Ugolini-ja od tega, da odkrije Buthrotum. Napotil se je v najoddaljenejšo in najmanj obljudeno pokrajino južne Albanije, kjer je končno ob ožini Krfa odkril ostanke mesta blizu vasi Butrinto. Lega starega mesta Buthrotum je bila zelo lepa. Ugolini je odkril tudi številne najdbe, ki pričajo o predzgodovinski in predilirski naselbini. Helenski slavolok, visok pet metrov, iz leta petega pred Kr. r. je popolnoma ohranjen. Nadalje so ohranjeni veliki zidovi, ki vodijo do javnega kopališča, pet mramornatih kipov, od katerih predstavlja eden nekega macedonskega vladarja. Iz bizantinske dobe je krasen mozaik, sestava štirinajstih medaljonov, v katerih se nahajajo živalske podobe. Ugolini namerava nadaljevati svoja dela prihodnjo spomlad.

Jamska hijena.

Zver, s katero se je moral boriti človek v kameniti dobi za posest jam, je bila poleg jamskega volka jamska hijena. V mnogih jamah je toliko hijenskih kosti in okamenelih odpadkov, tako zvanih koprolitov, da lahko sklepamo po teh najdbah, kako zelo razširjena je bila v tedanji dobi ta nevarna žival, koje meso je bilo popolnoma neužitno in koje šršava koža se ni dala uporabiti za obleko. Nobeno čudo, če niso bile hijene pri naših prednikih v čisljih. Doslej imamo le malenkostne in slabe predzgodovinske risbe omenjenih živali. Radi tega moramo najdbo slike predzgodovinske hijene, o kateri poroča Norbert Casteret, smatrati kot obogatitev našega znanja o predpotopnem svetu. V jami pri Montspanu je našel raziskovalec samo 5 cm veliko risbo jamske hijene, ki je bila s kresilnim kamnom vrtana v strop dotične jame. Kdor hoče to risbo opazovati, mora leči na hrbet, ker so tla in strop le en meter oddaljena drug od drugega. Podoba je pa tudi najmanjša doslej znana predzgodovinska stenska risba.

Od jajc do Muz.

Walter Löwenfels je imel v kokišjereji veliko srečo. Po celi Ameriki je razpošiljal sveža jajca, mastne pitke, pevce peteline, tolste kopune in podobno svojat ter je pri tem služil lepe denarce.

Nekega dne je Walterja pičila muha, da je izjavil očetu, svojemu drugu v kupčiji, da je prodal zadnje jajce in da pojde v Pariz, ker hoče postati — pesnik. Oče se je te sinove odločno — tako preplašil, da je sina dal skrbno opazovati. Toda zdravniki so iz

javili, da je sin popolnoma pri čisti pameti. Z žalostnim srcem je oče pustil v Pariz sina, ki je imel po njegovem več talenta za koristno kupčijo z jajci ko pa za kovanje nekoristnih pesmic.

Tri leta je bil sin v Parizu. Pozabil je na jajca in pitke ter je izdal prvo pesniško zbirko. Imela je uspeh. Nato je začel skladati veliko delo »Križarji«. Slavni ameriški komponist Aufheil je je uglasbil. Mladi Löwenfels je postal slaven.

Letos jeseni pojde po treh letih obiskat svojega očeta, ki še vedno prekipčuje z jajci. Morda bo oče zopet dal svojega sina pesnika zdravniško preiskati?

Nepotrebna okna.

Arhitektura v Ameriki in posebno v New Yorku postaja od leta do leta bolj fantastična. Sedaj je prispela do novega razvoja. Človeška bivališča ne bodo imela nič skupnega z zunanjim svetom in z naravo. Arhitekti bodo gradili v bodoče nebotalnike brez oken. Gradila se bodo ogromna poslopja, do sedem sto metrov visoka, lahko bi se tudi zidala pod zemljo, kajti ona se odpovedujejo dovozu naravne svetlobe in prostega zraka. Ko je zavlada v minulem poletju vročinski val, so ugotovili, da so bili najhladnejši prostori kinematografi, ki nimajo nobenih oken. V teh gledališčih je bila temperatura trajno znosna, zato se nameravajo iste prednosti podeliti tudi pisarnam. Tako se približuje arhitektura vedno bolj onim fantastičnim pravam, ki bodo tvorile svet zase in ki bodo pripomogle človeku do večje neodvisnosti od narave.

Veda pozna dandanes sredstva in poti, po katerih dovaja človeku izbor no umetno razsvetljavo, ki vsebuje radi svojih ultravijoličnih žarkov še posebne zdravstvene prednosti. Čemu torej okna, če pride lahko taka luč v poljubni količini v vse prostore? Gradbeni stroški se zmanjšajo, kajti na prava okna je najmanj dvakrat tako draga kakor izključna uporaba opek ali betona, a je tudi zamudna. V take prostore se pa ne dovaja samo najboljša luč, ampak tudi najboljši zrak, ki je nasičen z aromatičnim duhom po gorskih smrekah in po morski soli. Blisk in grom ne bosta več motila pridnega delavca, tudi izkušnjava, pogledati zdaj pa zdaj skozi okno na ulico, odpade. Uradnik sedi v prostoru, ki nima nobenih odprtín, v katerem so pa kljub temu dani vsi pogoji za njegovo zdravje. Inženirji trde, da se bodo ljudje, ki živijo pri umetni luči in vdihavajo umetno izboljšan zrak, v kratkem času zelo dobro počutili. Že sedaj mislijo na pokrite ulice, kjer bo človek varen pred slabim vremenom. — Pa tudi pred popolno mehanizacijo svoje duševnosti?

Ni vsaka sobota dan plačila.

Človek greši in kopiči krivde vrhu zločinov. Vse v lahki vesti, da se mu ni še nič pripetilo. Pa pride sobota, ko je za vse poplačan. Prav majhna okolnost zadostuje, da se odkrijejo stari

grehi. Se zdi, da je tako kot pri onem cirkuškem jahaču, ki je čez šest parov konj skočil v smrtnem skoku, a si je po predstavi na nizki stopnici nogu zlomil. Par primerov:

Ni pozdravil.

V Monakovem na Bavarskem se je pripetil prav poučen slučaj. Že več mesecev so opazili na vseučilišču, da nekdo krade slušateljem površnike, ki so bili obešeni pred predavalnico. Tatu pa kljub vsej muji le niso mogli dobiti. Nekega dne pa gre par študentov na sprehod. Srečajo tovariša, ki na njihov običajni pozdrav ne odzdravi. To je bilo proti študentovskim navadam. Razvije se prepir, kjer oni nevljudnež prav grobo in neakademsko odgovarja. Študentje ga zgrabijo in peljejo na policijo. Tam se je izkazalo, da je ta oseba že dolgo iskani tat študentovskih plaščev. Kako majhna okolnost ga je izdala. Na vse je pomislil, le da bi se naučil običajnega študentovskega pozdrava, na to je za bil in to mu je prineslo dve leti zapora.

Dva »šnofarja«.

Nekoč je udril tat k nekemu študentu v Zagrebu. Ta je imel v svoji sobi polno škatelj iz pločevine. Ker je študiral kemijo, je hranil notri razne praške in kemikalije. Tat, misleč, da so v teh škatljicah kake dragocenosti, brž eno odpre, toda, o joj, notri je bil tak prašek, ki povzroča močno kihanje. Ponočni gost je začel tako močno kihati, da je zbudil spečega študenta. Ko se ta prebudi, vrže tat v prisotnosti duha še njemu prgišče prahu v oči. Tako sta oba začela kihati. V tej tekmi je pa vendarle študent zmagal, ker je bil praškom že vaje in policija je zgrabila tatu ravno, ko je najlepše kihal.

Zastrupljene hruške in čistilna voda.

Lepo past je nastavljal nekoč v moji vasi neki posestnik vaškemu dimnikarju. Kadarkoli je ta lezel v dimnik, da ga očisti, vedno je s kašče zmanjkalo slanine, orehov, pšenice, sadja ali kaj podobnega. Nekoč je imel kmet na lesah prav sočne hruške. Dimnikar je pa tudi tisti dan ometal dimnike. Ko je svoje delo končal, stopi hišni gospodar prav nedolžno k njemu in mu reče: »E, ga bom jaz ulovil! Veste, mojster, vse hruške na kašči sem potrosil s strihninom. Le povejte svojim učencem in delavcem, da se mi jih ne lotijo krasti kot po navadi.« Še ni dobro slišal teh besed, že je črni mojster drl proti lekarni in od daleč vpil, naj mu dajo protistrupa proti strihninu.

Podobna se je pripetila pred leti neke blizu Gorice. Neka družba tovarniških delavcev je udrila v ravnateljstvo vinsko klet. Do dobra so jo izpraznili. Tudi butiljke s kislo vodo so odnesli. Na zadnje so si privoščili še kar v kleti dober krok. Naslednje jutro so ugotovili, da so med drugim spili tudi par steklenic take mineralne vode, ki pošteno »čisti«. Eden izmed detektivov si jo je kar brž zmisllil. Postavil se je na stražo k stranišču, kamor so hodili tovarniški delavci. Opazil je enega, ki ga je vsake čes-

trt ure nagnalo. Evo, ta je pil tisto vodo, torej je bil v kleti in v družbi užrmovičev. Kmalu so imeli v rokah vso družbo. Izdala jo je nedolžna čistilna vodica.

Ti bom eno povedal!

Lepo je Gabrovo,

mesto v Bolgariji. Jaz sicer nisem bil tam, pa mi je pravil neki mešetar na semnju, da je bil njegovega soseda svak baje tam in je pripovedoval, da so ljudje v Gabrovem zelo štedljivi. Za dokaz je navedel sledeče:

Pozimi odrežejo mačkam repe, da ne bi bila vrata radi mačjega repa predolgo odprta in da ne bi prišel mraz v hišo, če gre mačka iz nje. Pravil je tudi, da v Gabrovem ustavijo zvečer budilke, da se ne bi čez noč izrabilo kolesje.

Tudi v Gabrovem so dame moderne in na sprehod ne gredo brez pahljače, a da se ne bi pahljača izrabila, migajo z glavo ob pahljačo in ne narobe.

Dotični svak je tudi pripovedoval, da je v Gabrovem nastopil službo neki inženir. V mesto je prišel ravno takrat, ko so bili mestni očetje zbrani pri seji. Inženir se je vsem lepo predstavil in ko je bilo predstavljanja konec, je župan ugasnil luč, češ, da se pogovarjajo lahko tudi v temi. Ko pa je bil pogovor končan in je hotel župan zopet prižgati luč, je inženir začel kričati: »Počakajte malo!« Inženir se je namreč naučil mnogo dobrega od Gabrovcev in je med pogovorom sleskel hlače, da bi se ne obdrgnile ob stolico, medtem ko je sedel pri pogovoru z mestnimi očetmi.

* * *

V Parizu so pred leti igrali neko igro, v kateri je nastopal Napoleon. Vlogo Napoleona bi bil rad igral znameniti igralec Berthier; dali pa so jo nekemu drugemu. Berthier je bil hud in je sklenil, da se bo maščeval. In se je tudi, a kako? V drugem dejanju je Napoleon bral neki proglas na vojaške. Igralec pa je bil len in se proglas ni naučil na pamet, temveč ga je vedno bral s papirja, ki mu ga je pribočnik prinesel. Pribočnika je pa igral Berthier. Nekega večera mu Berthier poda prazen list. Napoleon bere: »Častniki, podčastniki, korporali in vojaki...« nato se mu ustavi. List je bil prazen, znal pa tudi ni. Zadrega je bila velika, kajti zbrano vojaštvo je težko čakalo na besede svojega ljubljene poveljnika. Tedaj se Napoleon obrne k Berthierju in zakliče: »Dragi vojni tovariši! Tu poleg mene vidite Berthierja, kateremu sem bil vedno naklonjen. Dal sem mu časti in visoke službe in slednjič sem ga imenoval za francoskega maršala. Danes mu pa hočem izkazati največjo čast, namreč, da bo vpričo mene bral moj proglas. Maršal, berite!« — Berthier, ki se je na tihem že smejal, se je ob tem pozivu ustrašil. Toda ker ni bil baš neumen, je hitro odgovoril: »Veličanstvo, vesel sem velike časti, ki mi jo naklanjate, a vreden je nisem. Ker sem preprostega rodu in sem postal to, kar sem, po Vaši milosti, se Vam

ne bo zdelo čudno, ako povem, da ne znam brati.« In z odločno kretnjo je vrnil Napoleonu prazen list.

* * *

Na zborovanju.

Nace (ki nekoliko jeclja): P... p... p... pro... sim z... za... be... be... be... sedo.

Predsednik: Samo Bog, moj dragi, vam jo lahko da.

Nace: Po... po... novno... za... za... zahtevam be... be... besedo.

Predsednik: Torej povejte.

Nace: Go... go... go... vornik, ki je pravkar go... go... govoril, je te... te...

tepec in be... be... bedak. (Med občinstvom razburjenje.)

Predsednik: Takoj vzemite te žaljive besede nazaj.

Nace: N... n... ne.

Predsednik: Zakaj?

Nace: K... k... ker sem ve... vesel, da so zu... zu... naj.

* * *

Ladja se je potopila. Velikanski kit je požrl nekega Juda, nekega Španca, stol in košaro pomaranč. Drugi dan so kitolovci kita ujeli, ga privlekli na suho in razparali. Kaj so ugledali? Jud je sedel na stolu in prodajal Špancu pomaranče.

Za umnega gospodarja.

Trg s kmečkimi pridelki

ima v splošnem zelo slabo kupčijo toliko v Trstu, kot v Gorici. Deloma je temu krivo pomanjkanje dobrega blaga (breskve in hruške), deloma je blago še prezeleno (namizno grozdje, parlestinka, češplje), deloma ker ni povpraševanja iz inozemstva (grozdje, češplje).

Grozdje: Žlahtnina gre po 1.20 do 1.50, palestinka po 2 do 2.20, rebula (rumena garganja) po 1.80.

Češplje so po 50 cent. do 1 liro za kilogram.

Hrušk je zelo malo, cene različne.

Breskev ni skoraj nič, cene od 2 do 4 lir.

Smokve grede po 1.20 do 1.30.

Jabolka so večinoma iz Reške doline; cena 1 do 1.20 lir za kg.

Krompir gre po 35, odpošilja se le v notranjost države.

Zelenjava: Fižol v stročju po 1.50, kumarice po 20 cent., koče po 60 cent, paradižniki po 20 cent. za kg.

Gospodarski koledar za september.

V kleti začenjajo pripravljala dela za trgateg, ki bo letos v splošnem bolj zgodnja kot druga leta. Pravijo, da bo začela splošna trgateg takoj po 20. septembru. Boljše bi bilo, če bi začela trgateg bolj pozno. Predno pride novi pridelek v klet, mora biti klet dobro očiščena. Izginiti mora iz kleti vsa nesnaga s pajčevinami in plesnobo vred. Vse kletarske potrebnosti in priprave naj bodo dobro opravne in to v vroči vodi s sodo. Celotno klet moramo prebeliti, pod pa poskropiti z apnenim mlekom, ki bo uničilo marsikatero glivico, ki bi moštu lahko škodila. Posebno paznjo moramo posvetiti vinski posodi, o čemur bomo še pisali. Iz kleti naj zgine vse, kar nima zveze z vinom.

V hiši: Skrbna gospodinja se bo v zimskem času priljubila pri vseh družinskih članih, če bo vsako toliko časa prinesla malim in velikim otrokom kakšen sad, pa naj bo jabolko, hruško, suho smokey, suho češpljo, kakšen grozd, par orehov. Sadje in grozdje hranimo na lesah, spletenih iz vrbovja in srabota, in ne na deskah. V prostoru, kjer je sadje, naj ne bo pajčevin, ne prahu in ne zaduhlega zraku. Skrbna gospodinja, poskrbi za zimo in pribori si ljubezen!

V hlevu: Kmalu bo nastopil čas, ko bo živina prisiljena stalno bivati v hlevu. Zato dobro prečisti in pobeli hlev ter istega popravi, če je popravila potreben. V goratem delu dežele,

kjer je bila živina čez poletje na planinah, pazite, da živino po dogonu s planine le polagoma priučite hlevu in je ne zaprete kar naenkrat, ker drugače bo postala živina otožna in otožnost je prva stopinja bolezni. Kdor ne bo imel več v jeseni sveže krme, temveč bo presel k suhemu krmljenju, naj pazi, da bo presel postopen in ne naenkrat. Isto velja tudi za prešiče, ki so dosedaj imeli obilo sveže krme. Proti koncu meseca začnemo polagoma prešiče pitati s koruzo in oljnatimi pogačami.

V vrtu odstrani vsem paradižnikom cvete, da se bodo zarojeni plodovi odebelili. Kjer najdeš v vrtu najmanjše mesto, vsadi še zimsko solato in tudi sej še zeleni radič in špinačo; sedaj je skrajni čas za presajenje solate endivije.

V sadovnjaku obiramo sadje. Najboljše je, da je obiramo z roko, ker pri tem ne poškodujemo sadu, katerega potem kupec rad vzame. Dreves tudi ne smemo otepati s koli, ker s tem jih poškodujemo. Na drevesa tudi ne smemo laziti s čevlji, posebno ne okovanimi, ker s tem poškodujemo drevo, ki dobi rane in kraste, iz katerih se navadno razvije rak.

Z drevesa moramo pobrati vse gnile, piškave plode, ker so taki plodovi gnezdo še večje škode. Ko ješ piškav sad, ne zadovolji se s tem, da črva samo ogrebeš na tla, temveč posodi ga. Vsemu sadnemu drevju nalopi lepilne pasove.

Na njivi: Od koruze ne odstranjuj še zelenih listov in ne domišljaj si, da bodo klasi prej dozoreli, če jim odrežeš vse liste z zastavo vred. Z listi nabira koruza hrano, katera potem zleze v klas in zrnje. Če hočeš imeti manjši pridelek, potem le pobri in odreži liste.

Ponekod bodo tudi v tem mesecu še kopali krompir. Pustite ga ležati par ur na solncu, da se nekoliko osuši, ker drugače bo gnil v shrambi.

Zelenjavi, ki je še na njivi, to je repi, korenju in zelju, odstrani plevel in ji še lahko pomagaj z gnojnico, katero razredčiš z vodo.

Na senožeti spravljamo zadnjo otavo, ker hočemo imeti pozneje še nekaj jesenske paše. Mesec september je najprikladnejši mesec za gnojenje senožeti s Thomasovo žlindro in kalijevo soljo. Letos so ta gnojila posebno potrebna, kot smo pisali v zadnji številki.

V vinogradu moramo sedaj zaznamovati tiste trte, ki prav dobro in prav slabo rode. Od prvih bomo vzeli cepiče za suho cepljenje v zimskem času in prihodnjo pomlad za zeleno cepljenje, druge pa bomo precepili oziroma nadomestili. Glede trgatve pa bodi poudarjeno, da pridobi grozdje v zadnjih dneh največ na sladkorju. Zato naj bo trgateg čim poznejša.

Žitna bitka.

Že peto leto pozivajo osrednja vlada in podrejena oblastva v posameznih deželah kmetovalce v žitno bitko.

Kakšen pomen pa ima žitna bitka za državo in posameznika?

Pomen žitne bitke za državo...

Italija si hoče z žitno bitko, ki je le del velike gospodarske bitke, zagotoviti doma nujno potrebni kruh in se tako osamosvojiti od inozemstva, pri katerem je morala letno kupiti za dve do tri milijarde lir krušnega žita. Cilj žitne bitke je, prideliti doma dovolj žita za vsa usta. Je li to mogoče?

Če gledamo gole številke zadnjih petih letin ugotovimo, da je bil vsako leto pridelek pšeničnega zrnja višji. Gotovo je bil višji pridelek deloma posledica razširjenega ozemlja posejanega s pšenico, a dejstvo je, da se je v zadnjih letih znatno povišal tudi srednji pridelek na hektar.

Srednji pridelek se je dvignil od prejšnjih 10 kvintalov zrnja na letošnjih 13 kvintalov, kar pomeni povišanje za celih 30%. Mogoče je, da igrajo vremenski pogoji tudi precejšnjo vlogo pri povišanju pridelka, a vsak nepristransko misleč človek mora uvideti, da je sedaj sejanje pšenice mnogo bolj odgovarjajoče kot prej. Zemlji se boljše in primernejše gnoji, rabijo se velike količine umetnih gnojil, sejejo se v mnogo večji meri izbrane vrste in odbrano seme, zemljo boljše obdelujejo, itd. Izsledki strokovnega kmetijstva se posplošujejo in z njimi se seznanjajo tudi stanovalci najzastotnejših vasi.

Vse to mora imeti za posledico, da se srednji pridelek zrnja zviša, ker drugače bi morali vreči v koš vse strokovno kmetijstvo. Zato je gotovo, da bo žitna bitka uspela in da se bo srednji pridelek na ha še povišal, četudi ne bo tako hitro dosegel višine, kot je danes recimo v Belgiji, kjer pridelajo na ha do 30 kvintalov pšeničnega zrnja. Prej ali slej bo Italija gotovo pridelala doma dovolj krušnega žita in ji ne bo treba kupovati pšenice in moke v inozemstvu. Neodvisnost od inozemstva glede kruha pa je za državo velike važnosti.

... in posameznika.

Tudi za vsakega našega posameznika kmetovalca je žitna bitka velike važnosti. Kot se skuša glede kruha država rešiti neodvisnosti od inozemstva, tako se mora rešiti tudi naš kmet glede kruha odvisnosti od trgateg vine. Vsak kmetovalec mora stremeti za tem, da pridelala doma dovolj krušnega žita. Zato pa mora tudi naš kmetovalec gledati, da z dobrim obdelovanjem, z uporabo umetnih gnojil, s sejanjem izbranih vrst in odbranega semena poviša pridelek žitnega zrnja.

»Novi list« je že pisal, da so neki kmetovalci dosegli letos v Vipavski dolini pridelke po 40 kvintalov pšeničnega zrnja na ha. Pri tako visokih pridelkih se sejanje pšenice in vse delo izborna izplača, doma pa je potem na razpolago dovolj moke.

Sejanje pšenice je pri nas važno posebno v vseh onih krajih in legah,

ki so podvrženi suši. Izkušnja zadnjih dveh let nas uči, da pšenica v glavnem ufeče suši, dočim jo koruza trpi. Obrnimo si v dobro to izkušnjo in sejmo več pšenice, a paziti moramo, da bo pšenica posejana vsaj do srede meseca oktobra, ker le tako se bo mogla dobro obrasti in bo prišla močna in krepka v zimo, ki ji potem ne bo toliko škodila.

Državni ukrepi za žitno bitko.

Državna blagajna da vsaki deželi na razpolago gotovo svoto denarja, ki naj se uporabi za žitno bitko. Denar se porabi deloma za podpore pri nabavi sejalk, za oddajanje izbranih semen po znižani ceni, za ureditev poskusnih polj in razdelitev nagrad, za pouk itd.

Poleg tega pa država letno razpiše precejšnje število nagrad, katere dobijo tisti, ki so se v žitni bitki najbolj izkazali, ki so zemljišče dobro obdelovali in dosegli mnogo višji pridelek kot okolica.

Za leto 1929.—30. je razpisala država sledeče nagrade: 1. Za veleposestva: prva nagrada 100.000 lir, druga nagrada 50.000 L, tretja 25.000 in četrta 15.000 lir. 2. Za srednja posestva: prva nagrada 80.000 L, druga 40.000, tretja 20.000, četrta 15.000, peta 10.000 lir. 3. Za mala posestva: prva nagrada 50.000, druga 25.000, tretja 15.000, četrta 10.000, peta 5000 lir.

Za zgornje nagrade bodo lahko tekmovali le dotični posestniki, ki bodo dobili prva darila v posameznih deželah; dežele bodo namreč od svoje strani tudi razpisale nagrade.

Škoda je le, da je skoraj celotno naše podeželsko ljudstvo izključeno od zgornjih državnih nagrad, tudi od onih za mala posestva. Ena določba razpisa za nagrade pravi namreč, da se lahko udeležijo natečaja vsak kmetovalec, ki poseje vsaj en ha s pšenico. Pri nas pa so zelo redki kmetovalci, ki bi lahko posejali en ha s pšenico, ker večina naših kmetovalcev niti nima vseh njiv za 1 ha (= 10.000 m = $2\frac{2}{3}$ njive). Zato bi bilo treba vsaj deželne razpise nagrad drugače urediti in računati z navedenim dejstvom.

Žitna bitka v posameznih deželah se vrši pod okriljem Kmetijskih uradov (Cattedra ambulante d'agricoltura). Kdor hoče imeti podrobnih pojasnil, naj se zato obrne na Kmetijski urad, kjer se lahko tudi naroči do 20. septembra seme odbranih vrst pšenice. Tako bo v goriški pokrajini oddanih po znižanih cenah 500 kvintalov (vsak kmetovalec bo dobil največ pol drugi kvintal) semena naslednjih vrst: 200 kvintalov Mentana, 100 kvintalov Ardito, 100 kvintalov Villa Glori, 50 kvintalov Cologna 12 in 50 kvintalov Todaro 48 (Gentile rosso). Kdor bo naročil pri Kmetijskem uradu, bo dobil semensko pšenico potom Zadrugne zveze v Gorici, in sicer v Gorici, Krmini, Vipavi, Sv. Križu, Tolmini, Idriji in Cerknem, mogoče tudi drugod.

Kot na Goriškem, tako bo razdeljeno seme tudi v drugih deželah. Kdor se zanima, naj se oglasi, kot rečeno, pri Kmetijskem uradu.

Zgoraj smo rekli, da je žitna bitka velevažna za gospodarstvo cele države in za gospodarstvo posameznika, zato pa poskrbimo in napravimo vse ono, kar nam lahko zagotovi visok pridelek, ki je vsakemu kmetovalcu nujno potreben, posebno v današnjih hudih časih.

Kaj je z žganjekuho?

Iz Reške doline smo dobili sledeče vprašanje:

»Prosim pojasnila v »Novem listu«, kakšne so nove postavbe glede kuhanja žganja. Mislim na slive, za katere se kaže v našem kraju še precej dobra letina. Mislim za navadne kotle. Koliko bo treba plačati?«

Naj sledi odgovor na tem mestu:

V vsej stari Italiji ne najdete niti enega prenosljivega kotla, katerega bi rabili za kuhanje žganja. Tam so le velike žganjekuhe s trdo vzdanimi kotli, kjer teče alkohol skozi posebno pripravo, ki alkohol točno meri.

Umljivo je zato, da bodo tudi pri nas izginili vsi mali prenosljivi žganjarski kotli, ker ne morejo več obstojati radi mnogih predpisov in točnih nadziranj od strani finančnih oblasti. Bili smo tudi že mnenja, da ni v vsej naši deželi niti enega malega žganjarskega kotla več, a zgornje vprašanje iz Reške doline dokazuje, da se še dobi kak mali žganjarski kotel in da še nekateri mislijo, da bodo take kotle rabili.

Obrnili smo se zato na finančno intendantco v Gorici, kjer so nam povedali sledeče:

Prosilec iz Reške doline naj se obrne na finančno intendantco v Trstu, v katere območje spada. Tam bo dobil potrebna pojasnila. V splošnem pa je mogoče še vedno kuhati žganje z malimi prenosljivimi kotli, od katerih se plača takša sorazmerno z njih velikostjo. Za vsakih 50 litrov, ki jih drži kotel, je treba plačati za 24 urno kuhanje pri čespljah 345 lir, jabolkah in hruškah 135 lir, tropinah 255 lir, brinju 1350 lir. Če bo šel vprašalec na intendantco ali ne, je njegova stvar, gotovo pa je, da je usoda žganjekuhe z malimi prenosljivimi kotli že zapečaten. To so vinogradniki v Vipavski dolini, v Brdih in na Krasu tudi že uvideli in zato so nastale tu nove žganjekuhe (v Dornbergu, Dobravljah, Vipolžah, Komnu), ki odgovarjajo oblastvenim predpisom.

Kam pa bomo s čespljami?

To vprašanje, ki je predvsem važno za Reško dolino, res še ni popolnoma ugodno rešeno, a rešitev je treba iskati le v sledečem:

1. Kolikor mogoče mnogo čespelj je treba prodati svežih. V tem oziru ni ravno slabo poskrbljeno, ker prihaja v Reško dolino vedno več inozemskih in tudi domačih trgovcev (Trst, Gorica) s sadjem, ki pokupijo mnogo vagonov blaga in je večkrat čespelj še premalo. Seveda jih morajo kmetovalci lepo brati z roko in ne smejo dreves otepati s palicami, kot so delali prej.

2. Mnogo čespelj pokupijo Brici za lupljenje.

3. Zelo mnogo čespelj se da posušiti. V Šmihelu je že moderno urejena sušilnica, ki daje prvovrstno in iskano blago in lahko posuši mnogo desetov vagonov čespelj. Če ne zadostuje ta sušilnica, naj bi podjetni ljudje zgradili kje v Trnovem ali mogoče v Topolcu drugo, nevarnost je samo v tem, da bi mnogokrat obe ne imeli zadosti dela.

Mnogo čespelj lahko posušimo tudi za domačo porabo. V zimskem času in tudi drugače bodo prav prišle. Posebno otroci jih bodo veseli. Mnogo bi jih lahko spremenili v dobro mezgo (peknez, povidel, marmelada), potem bi jih v gospodinjstvu prav dobro porabili.

4. Kot zadnja rešitev pride v poštev žganjekuha in sicer moderna žganjekuha, odgovarjajoča vsem predpisom, ki bi lahko porabila dnevno tudi sto tine kvintalov čespelj.

Žganjekuha mora biti zadnja rešitev zato, ker je žganje za človeštvo najmanj vredno in potrebno.

V splošnem se torej ni treba bati, da ne bi bilo mogoče oddati vseh čespelj. Seveda ne smemo držati rok križem. Predvsem pa je treba paziti, da se kupcem prodaja lepo izbrano blago z repi in ki ima na sebi še nekoliko naravne moke.

In drobne slive?

Pa bo rekel kdo iz Reške doline: A pri nas nimamo samo čespelj, temveč imamo tudi drobne slive, katere je zelo težko ali sploh nemogoče prodati. Kam s temi?

Malovredno blago je pač malovredno. Če sliv ni mogoče prodati, ne posušiti, če niso za nič drugega ko za žganje, naj se pač skuhamo. Če ni druge žganjekuhe v bližini, se je pač treba pogoditi z eno obstoječih kje drugod ter voziti tja s tovornim avtomobilom malovredne slive, ki niso ko za žganje.

Seveda bi bila to le začasna rešitev, končno bi morali iskati v opustitvi teh sliv, katere bi morali nadomestiti z drugimi, bolj cenjenimi. Dobrih sliv je na naših trgih odločno premalo. Kdor noče gojiti zlahtnih in debelih sliv, naj pa goji česplje mesto malovrednih sliv.

Pri čespljah in slivah moramo tudi pomniti, da se nahajamo blizu Jugoslavije, ki razpošilja po celem svetu svoje znane bosenske in srbske česplje ter slive.

Torej gojimo le dobre vrste.

Uvoz semenskega krompirja za prihodnje leto.

Do 31. avgusta je čas vložiti prošnjo za uvoz semenskega krompirja. Prošnja mora biti spisana na kolkovanem papirju za 2 liri in naslovljena na R. Stazione di patologia vegetale, Roma, via S. Susanna N.º 13. Vsak uvoznik mora uvoziti vsaj 500 kvintalov krompirja, za ogled na licu mesta pa se plača 10 lir od vsakih 100 kvintalov. Po 31. marcu 1930. ne bo mogoče več uvoziti semenskega krompirja.

Iz Avstrije in Ogrske ni mogoče uvažati krompirja radi bolezni, ki tam divja na krompirju.

Nove postave.

Ženitna pogodba.

Z ženitno pogodbo si uredita zaročenca premoženjsko razmerje in stanje v bodočem zakonu.

Ženitna pogodba je toliko bolj važna, ker je po italijanskem civilnem zakonu (člen 1054) med zakonci medsebojno darovanje prepovedano.

Pač pa se zakonska smeta obdarovati z oporoko.

Ženitna pogodba mora biti napravljena pred notarjem, in sicer pred poroko. Razume se samo po sebi, da je ženitna pogodba veljavna le za slučaj, da je bil zakon v resnici sklenjen.

V slučaju, da ni bila napravljena ženitna pogodba, razpolaga vsak zakonski svobodno s svojim premoženjem. To pa ne velja za doto.

Kaj je dota?

Dota je tisti del premoženja, ki ga izroči možu žena sama ali pa kdo drugi za njo, da zamore mož lažje vzdrževati družino in prenašati bremena zakona.

Če da doto nevesta sama, jo mora označiti že v ženitni pogodbi pred zakonom in med zakonom je ne sme ne zmanjšati ne povečati. Če pa priskrbi doto kdo drugi in ne nevesta, se dota lahko poveča tudi potem, ko je bil zakon že sklenjen.

Kdo je lastnik dote?

Lastnica dote ostane žena, mož ima samo pravico doto upravljati in uživati.

Le v izjemnih slučajih postane mož lastnik dote, in sicer:

1. če je bila dota dana v denarju; 2. če je bila dota dana v drugih premoženjih, ki so bile cenjene v ženitni pogodbi; 3. če obstoji dota iz nepremičnin, ki so bile cenjene v ženitni pogodbi z izrecnim poudarkom, da postane mož lastnik istih.

V vseh teh slučajih ohrani žena pravico do odgovarjajoče vrednosti v denarju, izgubi pa lastninsko pravico na predmetih, iz katerih obstoji dota.

Nedotakljivost dote.

Rekli smo, da ima dota namen pomagati možu pri vzdrževanju družine. Zato mora ostati dota, dokler traja zakon, nedotaknjena. Mož dote ne sme prodati in je ne sme obremeniti s hipoteko.

Samo v dveh slučajih se lahko dota proda ali obremeni s hipoteko:

1. če sta oba zakonska zadovoljna in je bilo to predvideno že v ženitni pogodbi;

2. če je prodaja dote (ali hipoteka) res nujna ali koristna in če to dovoli okrožno sodišče (tribunal). Okrožno sodišče potem tudi nadzoruje, da se izkupiček uporablja kot dota.

Če bi bila dota v nevarnosti zaradi slabega moževega premoženjskega stanja, žena lahko zahteva od sodnice, da loči doto od moževega premoženja. V tem slučaju pridobi žena pravico do uprave in užitka dote.

Štetje kmetijstev.

Kr. odlok od 28. julija 1929. št. 1451 odreja, da se bo v mesecu marcu 1930. izvršilo po vsej državi štetje kmetijskih gospodarstev. Istočasno se bo izvršilo tudi štetje kmetijskega prebivalstva in živine.

Kdor bi se branil nuditi potrebne podatke ali kdor bi dal napačne podatke, se lahko kaznuje z denarno kaznijo do 2000 lir. Uradniki, ki bodo izvršili to štetje, so po zakonu dolžni ohraniti tajnost o podatkih. Če bi podatke izdal, mora plačati do 3000 lir kazni. O tej zadevi bo list še poročal, ko izidejo natančne odredbe.

Znižani in ukinjeni davki.

V »Novem listu« smo že poročali, da je ministrski svet sklenil ukiniti ali znižati nekatere davke. Pred kratkim je izšel kr. odlok od 28. julija 1929. št. 1363, ki je izvršil sklep ministrskega sveta. Novi odlok je znižal za 50 odstotkov poslovno pristojbino (tassa di scambio) in registrsko pristojbino (tassa di registro). Istotako je znižana za 50 odstotkov kolovna pristojbina od faktur in računov za uporabo plina in elektrike. 50 odstotno znižanje teh pristojbin stopi v veljavo s 1. sept. 1929.

Med ukinjenimi pristojbinami so pa najvažnejše te:

1. kolovna pristojbina od računov v kavarnah, mlekarnah, pivarnah, gostilnah;
2. pristojbina od šolskih izpričeval itd.;
3. pristojbina za obisk muzejev;
4. davek od šumečih vod (pokalic itd.);
5. davek od uporabe acetilenskega plina.

Listnica uprave.

Pošten kmečki mladenič, ki je imel mali oglas, naj dvigne pri upravi odgovore.

A. Tr. 84: Do konca leta za v Ameriko 10 hr. Lahko pošljete denar skupno z Vašim.

Listnica uredništva.

P. S., Vrata: Ker je dopis nekoliko preoseben in nam tiste zadeve niso dovolj znane, zato smo dopis izpustili.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 148: Podložila sem prav sveža domača in tuja jajca pod pet kokoši, pa niti eno se ni izleglo. Sosedu pa so se izvalila vsa jajca. Tudi pri sosedu ni moja kokoš ničesar izvalila. Kje tiči vzrok?

Odgovor: Vzrok more tičati le v tem, da niso bila jajca oplojena ali pa da niso kokoši ne vzdrževali ležale na njih.

Vprašanje št. 149: Ali tajnik Mlekarske zadruge, članice Zadružne zveze v Gorici lahko piše isti v slovenskem jeziku, ali je treba pisati italijanski? Kakšen je njen italijanski naslov?

Odgovor: Seveda lahko piše tajnik slovenski, saj je Zadružna zveza domača gospodarska organizacija. Italijanski naslov Zadružne zveze je bil prej »Federazione Cooperative«, sedaj je »Cassa Centrale delle Casse rurali della provincia di Gorizia«.

Vprašanje in odgovor št. 150: Prejšnji vprašalec. Je čisto naraven pojav, ki nastopi 3 do 4 tedne po otelevitvi, traja 24 do 36 ur in se potem zopet pojavi v 3 do 4 tednih, če ni nastopila oploditev. Vsako zadrževanje je škodljivo.

Vprašanje št. 151: Kako bi pregnali nadležne muhe, ki nas nadlegujejo po stanovanjih? S kakšnim sredstvom jih najlažje preženemo? Iz česa napravimo doma lepivo, na katero bi se lovile?

Odgovor: Velika čistost je najboljšo sredstvo proti muham. Kjer pa je hlev z živino in seveda tudi gnojišče, je težko zatreti mušjo zalego. Najboljše sredstvo proti muham je »Flit tox« (mušji strup), kateri se razprši po stanovanju. Domače lepivo lahko napravite iz sladkorja in smole, najboljša pa je, če kupite že gotovo lepivo, ki ni drago. Domače lepivo ne ostane nikdar mnogo časa lepljivo.

(Nadaljevanje na str. 15.)

Gospodinje ki si hočejo nabaviti dobrega blaga po nizki ceni, kupujejo pri

ALL' ECONOMIA FAMILIARE

Trst - Piazza Ponterosso N. 4

Poglejte par cen:

Platno Madonna težko	od 2-70 Lit. naprej
Jajčja koža (Pelle uovo)	2-75 " "
Platno za rjuhe 150 cm.	4-50 " "
Šaten črni, dvojna visokost	2-50 " "
Batist barvan za perilo	na m. 2-80 " "
Obrisače lanene	2-90 " "
gobaste	1-90 " "
Srajče moške napravljene	10- " "
Spodnje hlače, moške	napravljene 12-50 " "
Halje ženske	16- " "
Svileno platno za halje	3- " "
" " "enotne barve	5- " "

Zelo bogata izbira pranege lanenega platna za perilo, maj, nogavic, žepnih rut, čipk in seznan. Odeje, pregrinjala, itd. itd. po najugodnejših cenah.

Obiščite nas četudi nič ne kupite.

Zobozdravniški ambulatorij

TRST - Via delle Sette Fontane 6.

Izvršuje točno vsako delo z zlatom in kavčkom. Našim ljudem z dežele poseben popust za potne stroške. Govori se slovenski. — Delo zajamčeno! — Odprto od 9.—13. in od 15.—19. Ob nedeljah od 10.—12.

Darovi za birmo

izredno nizke cene,
velika izbira samo v

ZLATARNI F. BUDA
TRST - Corso Garibaldi 35

Tvornica tehtnic, uteži in mer
Giuseppe Florenc & C.o

TRST, via Vidali 9, tel. 84-03

z veliko izbero uteži, mer
in tehtnic oblastveno odobrenih iz domačih in inozemskih tvornic.

Popravljamo najrazličnejše tehtnice po zelo nizkih cenah. Za dobo popravila damo tehtnice in uteži na razpolago brezplačno.

Vprašanje št. 152: Sejal sem seme akacije, a mi ni vsklilo. Kako in kdaj se naj seje to seme v svrhu pogozdovanja naših goličav in prepričani smo, da boste za kakšnih 10 let akacijo že preklinjali.

Odgovor: Ker ste blizu Vipavske doline, pojdite spomladi tja in skoplajte mladik, katerih vam bodo kmetje prav radi odstopili na tisoče. Vsadite na vsakih 10 m eno akacijev mladiko in prepričani smo, da boste za kakšnih 10 let akacijo že preklinjali.

Vprašanje št. 153: Kako bi dobil potni list za v Jugoslavijo (Ljubljanski velesej)?

Odgovor: Teh vprašanj dobivamo na desetih ne. Nesite na občino 4 slike in tam povejte, za kaj rabite potni list. Na občini izpolnijo posebno tiskovino. Nato boste morali plačati na občini 58 lir za pristojbine. Ali pa potni list dobite, je odvisno od političnega oblastva.

Vprašanje št. 154: V knjigi »Škodljive živali« sem čital, da služi španska muha za neko bolezen. Knjiga pravi, da se napravi priščila iz stolčenih španskih muh, smole, voska in loja ter da se priščila prilepi za uho. Povejte mi, za kakšne bolezni se rabi ta priščila?

Odgovor: Tudi mi ne vemo, za kaj naj bi se rabila taka priščila, a nas tudi ne zanima zveč deti.

Vprašanje št. 155: Pravijo, da je neka strupena rastlina po imenu preobjeda, ki daje prav dobro zdravilo za kožne bolezni. Pojasnite mi, kako se napravi mazilo in za katere bolezni se rabi?

Odgovor: Če je rastlina strupena, potem jo pustite pri miru, da se ne zastrupite. Katera pa bi bila ta rastlina, ki ima ime preobjeda, tudi ne vemo, pač pa smo pripravljene ugotoviti, za kaj se rabi, če nam pošljete vzorec (cecelo rastlino).

Vprašanje št. 156: V katerih boleznih se poskladajo pijavke na kožo, da sesajo kri?

Odgovor: Če človeka zadene kap in pri vsaki bolezni, pri kateri ima človek preveč krvi.

Vprašanje št. 157: Imam na hišni steni razpeljano plezalko, kateri ne vem slovenskega imena. Neki kosmati črvi so objedli plezalki skoraj vse liste in ne vem, kako bi jih pregnal?

Odgovor: Pošljite nam vejico plezalke in mi bomo ugotovili slovensko ime. Črvi so skoraj gotovo gosenice tega ali onega metulja in jih preženete na ta način, da črve oberete in rastlino poskropite s pol odstotno raztopino svinčene arzenate ali pa tobačnega izvlečka.

Vprašanje št. 158: Čital sem, da je v Rusiji še ogromno število ujetnikov. Ali se jim ne more pomagati, da bi lahko pisali in ali jim ni mogoče poslati denarja, da bi se lahko vrnili? Tudi moj sin je v ruskem ujetništvu.

Odgovor: Verjetno je, da je v Rusiji še obilo prejšnjih avstrijskih vojnih ujetnikov. Mnogi od teh se pa nočejo več vrniti, ker so se tam poženili. Nekateri bi se lahko vrnili, a ne vedo kako. Poseben oddelek na italijanskem poslanstvu v Moskvi skuša zvedeti za bivše avstrijske ujetnike in sedanje italijanske državljane ter jim omogočiti prihod domov. Glede Vašega sina pišite potem domače občine na italijansko poslanstvo v Moskvi. Javiti morate zadnje znano bivališče Vašega sina.

Vprašanje št. 159: Pri nas so nosili po vasi hišne številke, na pločevino napravljene, ter so rekli, da mora kupiti vsaka hiša svojo številko. Ali je mogoče zahtevati nazaj denar?

Odgovor: Nihče ni prisiljen kupiti hišne številke, a če županstvo nekaj ukaže, potem je mogoče le rekurirati na prefekturo. Na vsak način pa je znesek 5 lir za številko mnogo previsok, ker se dobe take številke za ceno izpod ene lire.

Ljubljanski velesej.

IV. prireditel »Ljubljana v jeseni«
od 31. avgusta do 9. septembra 1929.

Splošni velesej. — Posebne razstave: Poljedelski stroji, sirarstvo in mlekarstvo, vinarstvo, mizarstvo, radio, zdravstvo, umetnostna domača obrt, razstava plemenskih konj. Razstava društva »Zoo«. Zadržna razstava. — Na jugosl. železnicah 50%, na italijanskih 30% popusta. Legitimacije za poset dinarjev 30.— ali 11 lir se dobijo pri Pubblicità G. Cehovin, Trst, viale XX Settembre 65/1 Telefon N. 8334. Jugoslov. vizum stane samo 20 papirnatih Din.

ZDRAVNICA

dr. VILMA DOMINCO,

bivša asistentinja kr. klinike za porodništvo
in ženske bolezni v Florenci

sprejema

od 10. - 12. in 15. - 16. ure

GORICA, Corso Vitt. Em. III. št. 59.

Zdravnik
dr. GRESIC EMILIO

oče

sprejema

v Gorici na Travniku

Piazza della Vittoria št. 5

(na isti strani, kot je cerkev).

Prva Kmečka gosp. zadruga v Selu

na Vipavskem, p. Cernizza-Goriziana,
ima v zalogi

VEČ HEKTOLITROV

PRVOVRSTNEGA BELEGA VINA

po znižani ceni.

Na zahtevo se pošlje odjemalcem
tudi na dom. Priporočamo se za obil-
len obisk.

Na prodaj je posestvo v Pudobu, Stari trg pri Ložu (prej last Rosina), obstoječe iz obširne enonadstropne hiše, gospodarskih poslopij, žage z vodno turbino, mlina, obširnih gozdov, travnikov in njiv. Natančnejši podatki se dobijo pri ravnateljstvu „VZAJEMNE POSOJILNICE“ v LJUBLJANI r. z. z o. j. na Miklošičevi cesti št. 7, poleg hotela Union.

Josip Kerševani, Gorica

Piazza Cavour št. 9

Zaloga šivalnih strojev, dvokoles, gramofonov, samokresov, pušk in vseh nadomestnih delov imenovanih predmetov.

Mehanična delavnica

Gorica - Piazza Cavour št. 5

Bencin „Lampo“

Telefon št. 415, — — — Brzojavke: KERSEVANI, GORIZIA. CICLI E MACCHINE

Tvrdka Teod. Hribar - Gorica

CORSO G. VERDI št. 32

priporoča svojim starim odjemalcem domače in inozemsko blago vseh vrst, posebno veliko izbero črnega sukna za čast. duhovščino in platno znanih tovarn Regenhart & Raymann za cerkvene prte.

Perilo za neveste od najnavadnejših do najfinejših vrst in vse potrebno za njihovo popolno opremo.

BLAGO SOLIDNO.

CENE ZMERNE.

Valuta — tuji denar.

Dne 28. avgusta si dal ali dobil za:

1 dolar	19.07 lir
1 angl. funt	92.68 lir
100 dinarjev	33.62 lir
100 šilingov (avstr.)	269.402 lir
100 čeških kron	56.60 lir
100 nemških mark	455.50 lir
100 švic. frankov	368.15 lir
100 franc. frankov	74.85 lir
100 belg. frankov	266. — lir

Beneške obveznice 72. —; obveznice »Consolidato« 79. —.

Loterijske številke

v soboto 24. avgusta

Bari	9	14	71	57	75
Florenca	66	82	18	55	28
Milan	79	20	59	75	3
Neapolj	26	50	66	73	39
Palermo	46	80	66	57	24
Rim	49	69	64	74	22
Turin	44	54	14	19	29
Benetke	74	61	55	47	45

Semnji v prihodnjem tednu.

Nedelja, 1. septembra: Postojna, Boljunc, Suta pri Komnu.
 Ponedeljek, 2. sept.: Krmin, Cereno, Kanfanar, Herpelje, Zrenj, Prem.
 Torek, 3. sept.: Pazin.
 Sreda, 4. sept.: Dutovlje, Krmin.
 Sobota, 7. sept.: Vodnjan.

Dott. GIUS. COMEL

specialist za bolezni v

ušesih, nosu in grlu,

bivši operator na univ. klinikah prof. Neumann-a in Hajek-a na Dunaju in asistent prof. Brunetti v oddelku za nosne in ušesne bolezni v mestni bolnišnici v Benetkah.
 Sprejema od 9-11 predp. in od 3-4 pop.
 Gorica, Via Garibaldi 11 (prej Teatro)

MODNI SALON

Velika izbira jesenskih in zimskih klobukov zadnjih novosti, po zmernih cenah.

Preoblikovanje in popravila po naročilu.

Gorica, via Mazzini 6 (ex via Municipio)

Se priporoča Petra Mozetičeva.

ZDRAVNIK

Dr. L. SIMONITI

bivši asistent goriške bolnišnice

sprejema

vsak dan od 10 — 12 in od 3 — 5.

GORICA

Piazza Vittoria 22/II (Travnik)

Odgovorni urednik: dr. Engelbert Besednjak.

Tiskala Katoliška tiskarna v Gorici.

Riva Piazzutta štev. 18.

Mali oglasi.

Vsaka beseda stane 50 stot., debelo tiskana 1 liro. Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo. Če je navedeno posebno geslo, pošljite ponudbe ali odgovore v zaprtem ovitku, na katerem je navedeno geslo.

Sprejemem v Gorici na stanovanje in hrano 2 dijaka ali 2 dijakinji. Cena solidna. Naslov pove uprava.

18-letna izučena šivilja in pletilja bi se rada izpopolnila pri kaki šivilji v mestu. Naslov pove uprava.

Vinotoč, dobro vpeljan, prodam radi bolezni v družini. Trst, via Udine 22.

26 Znidaršičevih panjev čebel prodam po ugodnih cenah radi selitve. Devetak Alojz, Dobreva, Volčjadraga.

Trgovski pomočnik s štiri in pol letno prakso išče službe. Naslov pri tržaski podupravi.

Priporoča se gostilna Mirkota Kobela v Idriji (via Trieste). Toči izvrstna vina iz kleti Kmetijskega društva v Vipavi, podružnica v Idriji, in sicer: namizno, pinela, rizling, zelen in črni refosk.

Vrtnar za zelenjad in cvetlice, izučen v sadjereji, trtoreji, kletarstvu in ostalem kmetijstvu išče oskrbniško mesto. Imam dobra spričevala. Naslov pove uprava.

Harmonij, ameriški sistem, dvovrstni z osmimi spremeni se ugodno proda. Naslov pove uprava.

Prvovrstna domača vina oddaja po znanih cenah Kmečko del. gosp. zadruga v Dobravljah na Vipavskem. Istotam je na razpolago tudi pristen tropinovec.

Orehove tropine dobite vedno pri Francu Bergincu, Idersko 75.

Aparati, posebni za vsako kilo-bruh, žilovni pasovi za ženske, elastične nogavice za otekle žile. Naročila sprejemam vsaki ponedeljek, četrtek in soboto. L. Zucchiatti, Gorica, Piazza Vittoria 18-I.

Krone, srebro in zlato, kakor tudi staro zlato kupujem vedno po najvišjih cenah. Vsa popravila kar najhitreje. — Birmska, poročna in krstna darila. — Moderna zlatarna, Corso Verdi štev. 13 (Gorica, nasproti novemu Zelenjadnemu trgu).

Pohištvo nudi širom naše dežele znana industrija pohištva, Štefan Gomišček, Solkan 280. Tu je velika izbira oprave iz trdega lesa po najnižjih cenah. Ne zamudite prilike!

Naročite se na mesečnik „Družino“!

NOVA

GORICA, Koren (Piazza E. d'Amicis) štev. 1

trgovina čevljev domačega in tvorniškega izdelka najrazličnejših vrst

Trpežno blago po najnižjih cenah. Prepričajte se sami! GREGORIČ & URŠIČ

Gostilna „Alle Corriere“

v Trstu via Romagna N. 4 (tik Caffè Fabris)
 Domača kuhinja. Izborna vipavsko in istrsko vino ter kraški teran. Postajališče potn. avtomobilov in shajališče ljudi z dežele.

Uljudno se priporočata

ŠTRANCAR in PERIC

Brinje kupujem po najvišjih cenah. Koritnik, Dolenja vas 50, Senožeče.

Gospodarski odsek v Vipavi opozarja posestnike, kateri imajo živino na paši na Nanosu, da pridejo po isto dne 10. 9. 1929. zjutraj, plača se pri blagajniku g. Maksu Bratovžu, trg. v Vipavi. Kdor rabi apno, ga je še nekaj v zalogi.

Oglase za vse italijanske, jugoslovanske, avstrijske in druge inozemske liste sprejema oglasni zavod G. Čehovin, Trst, Ventisettebre 65, Tel. 83—34. Nabira tudi oglase za »Novi list« in »Istarski list«.

Tropinovec pristni, dobite vedno v vsaki množini pri »Zadružni žganjekuhni« v Dornbergu.

Domača vina, namizna in sortirana, oddaja po ugodnih cenah Kmetijsko društvo v Vipavi (Vipacco). Podružnica v Idriji.

Upravo hiš v mestu in okolici sprejme po ugodnih pogojih uprava hiš J. Čehovin, Trst, Ventisettebre 65, Tel. 83—34.

Grozdne mline, stiskalnice, slamoreznice in vse druge kmetijske stroje svetovno znane tvrdke Mayfarth, kakor tudi dvokolesa in šivalne stroje prodaja po zelo nizkih cenah Franc Saunig, Gorica, via Carducci 25.

Razprodam kakih 20 slamoreznice Mayfarth po zelo znižanih cenah. M. Križ, Postojna.

Kupujem prage, bukove, hrastove in druge, izgotovljene ali pa tudi sam prevzamem sekanje. Naslov pove uprava.

Krasno posestvo, četrt ure od kolodvoza v Poljčanah na Štajerskem, obstoječe iz vile s petimi sobami in kuhinje. Dve sobi sta popolnoma opremljeni, kuhinja je opremljena z vso posodo. Hlevi, gospodarsko poslopje, betonirana shramba, nekaj njiv in travnikov, 35 ha gozda, ki je nekaj sekan za ceno Lit. 100.000. — Ponudbe na Desnica, Poljčane, Štajersko, Jugoslavija.

Penzionistka ali zakonska penzioniranca, po možnosti ne stara, brez otrok, dobila brezplačno stanovanje in dobičkanosno službo. Pisati A. Visentin, Portole 14.

Zobni zdravnik

dr. Robert Hlavaty

sprejema

od 9. do 13. in od 16. do 19. ure

v TRSTU

via S. Lazzaro št. 23-II.

Ob sredah in sobotah ordinira

v POSTOJNI

NOVI list

1929 C134/1929

070 (450 36=163 6)